

Šiaulių universitetas
Menų fakultetas
Taikomosios dailės ir technologijų katedra

Justė Pudrigailaitė
Magistratūros (Oda) II k. stud.

Magistro darbas

**Odos skulptūrinė kompozicija
TEATRALAS**

(Skiriama Panevėžio J. Miltinio dramos teatrui)

Darbo vadovas:
doc. Albinas Kavaliauskas
Recenzentas:
lekt. Ieva Kavaliauskaitė

Šiauliai, 2012
ŠIAULIAI UNIVERSITY
FACULTY OF ARTS
DEPARTMENT OF APPLIED ART AND TECHNOLOGY

JUSTĖ PUDRIGAILAITĖ

Student of Art (leather) postgraduate studies

Master's Thesis

Leather sculptural composition

THEATRICAL

(Designed for Panevėžys Juozas Miltinis Drama Theater)

The Scientific supervisor: doc. Albinas Kavaliauskas
The Reviewer: lector Ieva Kavaliauskaitė

Magistro darbas tema „TEATRALAS“ - tūrinė dviejų dalių odos kompozicija skirta Panevėžio Juozo Miltinio dramos teatrui ir stacionariai eksponuojama šio teatro erdvėje. Šiuo meno kūrinio siekiama žiūrovui akivaizdžiai kalba perteikti maestro J. Miltinio asmenybės reikšmę ir įtaką Panevėžio dramos teatrui, Lietuvos teatro ir kino menui. Jo sukurtos teatro studijos reikšmę plėtojant teatro kultūrą Lietuvoje. Kompozicijoje pateikiamos iš Panevėžio kilusių ir šį miestą išgarsinusių žymių rašytojų, poetų, muzikų, dailininkų pavardės. Tai padaro kompoziciją ne tik dekoratyvią, bet ir informatyvią. Kompozicija suskirstyta į dvi dalis, pirmoji skirta Juozui Miltiniui, teatro studijai ir ten išugdytiems aktoriams, antroji kompozicijos dalis skirta Panevėžyje kūrusiems ir gyvenusiems kultūros ir meno atstovams.

Magistro darbo teorinėje dalyje analizuojama Panevėžio dramos teatro istorija, susiformavusi savita mokymo sistema, vyravusi tematika teatrinėje veikoje. Taip pat didelis dėmesys skiriamas teatro įkūrėjo Juozo Miltinio asmenybei ir jį formavusiai aplinkai. Nagrinėjamos meno kūrinų eksponavimo galimybės teatro erdvėje, bei odos panaudojimas kuriant interjerui skirtus meno objektus.

Siekiant išplėsti kultūrinių erdvių panaudojimo galimybes, teatro erdvės tampa parodų salėmis. Tokiose erdvėse atsiranda vietos ir vaizduojamojo meno kūriniais skirtiems teatro interjerui. Apžvelgus meno kūrinų eksponavimo teatrinėje aplinkoje galimybes pasirinkta vieta ir technologijos objektui įgyvendinti. Skulptūrinei kompozicijai pristatymui sukurtas filmukas, juo siekiama pristatyti darbą sumontuotą eksponuojamoje erdvėje.

SUMMARY

Research Paper for Master's Degree "THEATRICALS".

This two-part leather composition is designed for Panevėžys Juozas Miltinis drama theatre and will stationary be displayed in the theatre foyer. The main purpose of this work is to express the meaning of maestro J. Miltinis` personality, his importance to Panevėžys drama theatre, as well as his significance to Lithuanian theatre and cinema and the role of his theatre studio in the development of the theatre culture of Lithuania. This work also mentions the names of famous poets, writers, musicians, painters who lived, worked and made Panevežys a famous city. It created the composition not only decorative but also informative.

The theoretical part of the paper describes the history of Panevežys drama theatre, analyses the unique educational system together with the topics which were popular back then. In addition to this, a great attention is paid to the personality of the theatre founder and the environment that surrounded and influenced him. Moreover, the work analyses art objects display possibilities in theatres, also the use of leather in creating items for interior design.

In order to expand the possibilities of the use of cultural space, theatre areas turn into exhibition rooms. The latter allow visual art works to be displayed as they are designed specially for that interior. After reviewing art objects display possibilities in the theatre surroundings, the place and technologies to materialize the art object have been chosen.

TURINYS

SANTRAUKA	3
SUMMARY	4
ĮVADAS	6
1. TEATRO ERDVĖS FUNKCIJOS SAMPRATA BENDRAKULTŪRINIŲ ASPEKTU...13	
1.1 Teatras kaip socialinis - kultūrinis reiškinys	13
1.2 Teatro pastatų erdvių paskirties įvairialypiškumas.....	14
1.3 Šiuolaikinių meno kūrinių ir teatro erdvės simbiozė.....	18
2. VIEŠŪJŲ ERDVIŲ MENINIŲ SPRENDIMŲ SPECIFIKA.....	20
2.1 Šiuolaikinių interjerų meninių sprendimų galimybės panaudojant odą.....	20
2.2 Odos pritaikymo prioritetai viešųjų erdvių meniniam įprasminimui	23
3. PANEVĖŽIO J. MILTINIO DRAMOS TEATRAS – MENINĖS TRAUKOS CENTRAS	30
3.1 Juozo Miltinio dramos teatro vaidmuo Lietuvos meninėje ir sceninėje kultūroje.....	30
3.2 Panevėžio J. Miltinio dramos teatro istoriją žymintys jo išugdę aktoriai.....	32
4 MAESTRO J. MILTINIO ASMENYBĖS FENOMENAS	40
4.1 J. Miltinio asmenybės fenomenas laikmečio ir aplinkos išdava.....	40
4.2 J. Panevėžio dramos teatras ir J Miltinis.....	41
4.3 J. Miltinio asmenybės įtaka teatralų profesiniam formavimuisi.....	42
5. PANEVĖŽIO J. MILTINIO DRAMOS TEATRO ERDVĖS MENINIS ĮPRASMINIMAS.....	44
5.1 Teatro foje - meno kūrinio eksponavimo erdvė	44
5.3 Erdvinės kompozicijos „TEATRĀLAS“ koncepcija	45
5.4 Meninio sprendimo paieškos: eskizai, maketai	46
5.5 Medžiagos, meninės apdailos technikos, techniniai sprendimai.....	53
5.6 Kūrybinio projekto įgyvendinimas.....	54
5.7 Kūrinio montavimas erdvėje, pristatymo rengimas valstybinei komisijai.....	58
IŠVADOS	60
LITERATŪRA	61
PRIEDAI	64

IVADAS

Žmogus padaręs didelę įtaką Lietuvos teatrui - Panevėžio dramos teatro įkūrėjas Juozas Miltinis. Šiam režisieriui priskiriamas intelektualinio, filosofinio teatro pradininko vardas, o dabartiniai teatro pedagogai remiasi J. Miltinio sukurta mokymo metodika. Miltinis sukūrė naujo pobūdžio teatrą kuriame ne tik statė spektaklius, bet kartu ir ugdė aktorius prie teatro veikiančioje studijoje. Aktoriai vaidinę J. Miltinio teatre ir mokėsi jo studijoje, paliko pėdsaką ne tik Lietuvos teatro, bet ir kino istorijoje. Miltinis apibūdinamas kaip žmogus kuris įnešė į Lietuvos teatrą naujos Europinės kultūros prisodrintų minčių. Ugdydamas Panevėžio dramos teatro aktorius stengėsi ugdyti jų asmenybes, atkreipti savo mokinių dėmesį į žmogaus asmenybę, suvokti joje esančias gelmes, prieštarinę prigimtį ir dažnai komplikuoatą santykį su aplinka. Miltinis kūrė tatarą kuris neapsiribotu vien linksmintojo vaidmeniu. Tokį teatrą Miltinis vadino prarastu, nevykdančiu menui skirtos misijos. Juozas Miltinis savo teatrą kūrė socialistiniu laikotarpiu, kai visuomenei buvo brukama jo prigimčiai svetima pasaulėžiūra, todėl režisierius savo kuriamą teatrą siekė padaryti žmogaus dvasingumo palaikymo ir ugdymo įrankiu. Panevėžio teatras buvo kuriamas, kaip priešprieša buitiniam, socialiniam - populiariajam teatrui. Siekdamas sužinoti ir pažinti kitokį teatrą, kitokią teatro mokyklą J. Miltinis patirties sėmėsi Vokietijoje, M. Reinhardo teatrinėje studijoje ir Paryžiuje „Atelje“ teatre. Taigi Miltinio asmenybės vystymuisi įtakos turėjo Prancūzų teatro reformatoriai, bei Vokiškoji, M. Reinhardo, teatro mokykla. Būtent Miltinio aplankytoje vokiškoje teatro mokykloje režisieriui didelį įspūdį padarė subtili psichologinė, šiek tiek pakylėta vaidyba. Panevėžio dramos teatro įkūrėjui menas per visus paviršutinius sluoksnius turi prasiskverbti į realybės sluoksnį ir apčiuopti metaforišką prasmę glūdinčią gyvenimiškose situacijose. Siekdamas sukurti intelektualinį teatrą, repertuarą Miltinis kūrė rinkdamasis tik tam tikrus kūrinius, dramaturgiją, kuri, anot režisieriaus, sukuria savitą meninės išraiškos pasaulį. Juozo Miltinio įsitikinimu teatrui ir į jį ateinančiam žiūrovui svarbus kūrinio autoriaus sugebėjimas apčiuopti visuomenei svarbias problemas ir jas iškelti į paviršių. Savo kūryba Miltinis vykdė ir tylią revoliucinę kovą, nuosekliai tarnaujant žmogaus atgimimui, spektakliuose keliant mastančio, laisvo ir atsakingo žmogaus idėją. Išsikeltų tikslų režisierius siekė rimtu požiūriu į žmogų, spektakliuose paslėpta filosofine potekste, metaforomis, netradiciniais sceniniais sprendimais, o ne pigiais triukais ar šmaikščiomis replikomis.

Šiuolaikiniai teatrai integruojami į meno centrus, kur po vienu stogu veikia ne tik teatrai koncertų salės, bet ir parodų erdvės bei kitų vizualiųjų menų centrai. Pats teatras yra vieta kurioje susilieja skirtingos meno šakos. Čia matome ne tik vaidybos meną, bet ir taikomuosius menus, kostiumo dizainą, teatre sutinkami audiovizualinio meno atstovų darbai. Teatro

spektaklių plakatai, programėlės – tai grafinio dizaino darbai. Šiuolaikinis teatras ieškodamas naujų idėjų, siekdamas sudominti žiūrovą nesibaimina įsileisti naujovių iš kitų meno sričių, spektakliai vaidinami naudojant filmuotą medžiagą, operos pastatymuose skamba ne tik tradicinė orkestro atlieka muzika bet ir elektroninė muzika. Šiandien jau nieko nebestebina teatro erdvėse eksponuojami vaizduojamojo meno kūriniai, paveikslai, skulptūros. Dailininkai dažnai savo parodas rengia teatro erdvėse. Žiūrovas lankydamasis teatre gauna koncentruota meno dozę, jis gauna aktoriaus ja perduodamą emociją ir pertraukos metu gauna žinia kurią savo darbais jam norėjo perduoti menininkas kurio darbai tuo metu eksponuojami teatro erdvėse.

Jei senuosiuose teatruose paveikslų galerijos nebuvo specialiai projektuojamos, dažnai erdvės tiesiog pritaikomos meno kūrinių eksponavimui tai šiuolaikiniai teatrų pastatai tapę multifunkciniais meno centrais, kuriuose vyksta tiek spektakliai, koncertai, filmų peržiūros ir vaizduojamojo meno kūrinių eksponavimas. Šiuolaikinių teatrų interjeras minimalistinis, architektai stengiasi nustebinti pastato formų išraiškingumu, o interjero koloritui dažnai renkasi šviesias spalvas taip sukurdami aplinką meno kūrinių eksponavimui.

Šiuolaikinis konceptualus menas sujungia ne tik skirtingas medžiagas, bet ir skirtingas meno šakas, integruoja meno šakas viena į kitą. Labiausiai integruojama šiuolaikinio meno šaka laikomas audiovizualinis menas. Menininkai norėdami atsiskleisti žiūrovui siekia parodyti ne tik pati meno kūrinį, bet ir kūrybinį procesą pasitelkdami audiovizualines technologijas šalia jau pabaigto meno kūrinio rodydami kūrimo procesą. Įvairių sričių menininkai savo kūrybinėms idėjoms išreikšti naudoja performansą, improvizacinę vaidybą, tai į šiuolaikinį konceptualų meną įtraukdami dar viena meno rūšį - teatrą. Teatralizuotas kūrinio eksponavimas – kai žiūrovas mato ne tik jau paruošta eksponavimui kūrinį, bet ir stebi, o kartais ir patys dalyvauja, kūrinio eksponavimo procese.

Socialinis teatras - tai sąvoka apibūdinanti teatrą kuriame atsispindi socialiniame žmonių gyvenime egzistuojantys skauduliai. Tačiau ne tik šiuolaikiniame konceptualiaame, ar dabar vis labiau populiarėjančiame, socialiniame teatre, stengtasi atskleisti žmogui rūpimas problemas.

Daiktinės aplinkos kūrimas nesvetimas dar nuo priešistorinių laikų. Paleolito laiku, primityviomis priemonėmis susikurti darbo įrankiai buvo pirmieji daiktinės aplinkos objektai. Pirmąją daiktinę aplinką galima vadinti gamtine. Vėliau žmogus vis daugiau dėmesio skyrė daiktinės aplinkos estetikai. Toliau tobulinant gyvenamąją aplinką, susiformavo dizaino nuostatos, kurios tarsi suvienijo kūrėjus į tobulinančius ir kuriančius. Platus Odos daiktinis panaudojimas paplitęs jau seniau. Pirmąkart žmogaus naudotas kailis tiek šildyti būstą tiek žmogaus apsaugai nuo šalčio, pirmosios paraiškos į odos naudojimą daiktinei palinkai. Odos panaudojimą žmogus labai išstobulino ir ėmė ja naudoti tiek aprangoje tiek aksesuarų gamyboje, tiek namų dekoravime. Menininkai taip pat susidomėjo oda savo kūrybinėms idėjoms

įgyvendinti. Įgyvendinant menines idėjas naudojamos įvairios medžiagos, jungdamos skirtingos iš pirmo žvilgsnio nesuderinamos medžiagos. Taip sukuriama konceptualaus meno objektai.

Kūrybinis objektas – tai dviejų dalių kompozicija siekia perteikti išskirtinę Maestro Miltonio asmenybę jo mąstysenos išskirtinumą. Kompozicijos eksponavimo vieta Panevėžio dramos mažosios salės foje erdvėje esančios kolonos. Primoji kompozicijos dalis skirta Juozui Miltoniui ir jo teatro studijai, išugdytiems aktoriams. Kolonoje matome Panevėžio dramos teatro studijos auklėtinių pavardes, kolonoje surašyta tik dalis aktorių iš ilgo studijos auklėtinių sąrašo. Antroji kompozicijos dalis skiriama Panevėžyje gyvenusiems ir kūrusiems literatūros, dailės, muzikos atstovams. Šalia piktogramų simbolizuojančių kiekvieną meno sritį matome įvairių laikotarpių kūrėjų pavardes. Kūrybinio objekto forma siekiama deformuoti statišką ir lygią koloną, taip perteikiant netradicinį maestro Miltonio mąstymą.

Tyrimo aktualumas

Teatras sujungia vaidybos, taikomuosius ir vaizduojamuosius menus. Taip po vienu stogu atsiranda skirtingų meno šakų atstovų darbai. Šiandien teatre besilankančio žiūrovo jau nebestebina teatro erdvėse vykstančios parodos. Žmogus lankydamasis teatre gauna koncentruotą meno dozę: tai emociją kurią perduoda aktorius, vaidybos menu, spektakliu ir žinią kurią savo darbuose užkodavo menininkas, kurio paroda vyksta teatro erdvėse.

Darbe nagrinėjama teatro erdvių paskirties įvairialypiškumas, panaudojimo galimybės. Šiuolaikiniai teatro pastatai tai daugiafunkciniai meno centrai, talpinantys po savo stogu įvairių meno šakų kūrėjus. Minimalistinis interjeras, šviesios erdvės, išpūdingi eksterjerai, sudėtinga architektūra – visa tai būdinga šiuolaikiniams teatrams. Šiandien kuriant visuomeninių pastatų interjerus architektai aiškiai numato vietą kurioje bus patalpintas meno kūrinys, skirtingai nei senuosiuose statiniuose, interjeras kuriamas neutralus, kad išryškėtų erdvėje eksponuojami kūriniai, kartu pasiliekant galimybę transformuoti erdvę.

Odos panaudojimas stereotipiškai įsivaizduojamas kuriant utilitarinius daiktus, o odos menas dažnai sutapatintas su amatininkyste, nors meno pasaulyje yra daug odos meno kūrėjų ir samprata yra platesnė. Vokietijos „Ofenbacho“ odos meno muziejuje sukaupta konceptualių odos kūrinių kolekcija įrodo kokios neribotos yra odos panaudojimo, kuriant konceptualesnių meno kūrinius, galimybės.

Darbe daug dėmesio skiriama Panevėžio dramos teatro įkūrėjo Juozo Miltonio asmenybei. Šis žmogus paliko ryškų pėdsaką Lietuvos teatro istorijoje, sukurdamas savitą aktorių ugdymo sistemą bei išugdydamas išskirtinius aktorius. „Maestro Juozas Miltonis yra vienas tų, kuriuos istorija ir mūsų pačių tobulumo siekis dar gyvus paverčia simboliais, legendomis, relikvijomis. Dabar, šimtųjų gimimo metinių proga, iškyla poreikis jį atrasti iš naujo. Atrasti savy, nes tiek

laiko gaivinės mūsų mintis jis tapo jų gyvybinga dalimi. Intelektu galia buvo viena jo privilegijų. Žmogaus istorija J. Miltiniui buvo kultūros istorija, o teatro menas – vienas esmingiausių žmogaus dvasios raiškos būdų. Režisierius, pedagogas, teoretikas – jis siekė rasti tiksliausią gyvojo teatro formulę, tai jau prilygo gyvenimo mįslės įminimui. Lemties jėgos kūrėją nuolat įtraukdavo į tą būties dimensiją, kurios esmė yra kančia. J. Miltinio menas, filosofija persunkti metafizinės kančios, atveriančios sielos slėpinius ir svaiginančiai teigiančios dieviškąją žmogaus prigimties pusę.” (Rimantas Teresas „Gyvojo teatro formulė“2010) Nuolatinis asmenybės tobulinimas, gilinimasis į save – tai dalykai kuriuos savo mokiniams akcentuodavo J. Miltinis. Režisierius buvo žmogus kuriam teatras tapo žmogiškųjų atradimų (praradimų) laboratorija, scenoje Miltinis siekė sukonzentruoti žmogiškąją, intelektualiąją patirtį kuri pavirsdavo į dramą kuri vėliau virsta į visuotinę patirtimi. Mokydamas aktorius nuolat skatino konfliktą „teatrinė teorija buvo nukreipta į nuolatinį konfliktą, konflikto pasekmių atsinaujinimą ir improvizaciją, į didų ir neapčiuopiamą gyvybingumą, misdavusį ir metafizinę, ir gyvenimiškąją patirtimi, (Rimantas Teresas „Gyvojo teatro formulė“2010)

Darbo objektas

Magistro darbas tai tarsi dviejų meno šakų Teatro ir meninės odos dailės sujungimas. Pagrindinis šio darbo objektas skulptūrinė kompozicija skirta pabrėžti Juozo Miltinio indėlį į Panevėžio kultūrinį gyvenimą, Juozo Miltinio dramos teatro įtaką netik Panevėžio miestui, žmonėms, Lietuvos teatro istorijai. Odos, kaip natūralios, estetiškos ir turinčios plačias plastines galimybes medžiagos panaudojimo kuriant didelių matmenų teminius meno kūrinius.

Darbo tikslas

Išanalizavus Panevėžio Juozo Miltinio dramos teatro istoriją, išnagrinėjus teminio konceptualaus meno sąsajas su pasirinkta erdve, odos panaudojimo prioritetus, sukurti didelių matmenų dviejų dalių skulptūrinę odos kompoziciją „TEATRĀLAS“ skirta Panevėžio J. Miltinio dramos teatrui.

Uždaviniai

- 1 Bendrakultūrinis aspektu išnagrinėti teatro erdvės sampratą.
- 2 Atskleisti viešosiose erdvėse esančių meninių sprendimų specifiką.
- 3 Išanalizuoti J. Miltinio asmenybės fenomeną bei įtaką miesto kultūriniam gyvenimui ir teatro menui.
4. Analizuoti Panevėžio Juozo Miltinio dramos teatro istoriją, teatrinės veiklos tematiką, susiformavusios mokymo sistemos ypatumus.

Hipotezė

Tikėtina, kad teatro erdvės panaudojimas meniniam įprasminimui, pažymi tos erdvės specifinę paskirtį, o specialiai tai erdvei sukurta odos plastinė kompozicija (dėl medžiagos plastinių ir estetinių savybių) įtaigiau atskleidžiamas santykis tarp žiūrovo – kultūros vartotojo, kultūrinės erdvės ir kūrėjų.

Tyrimo metodai

Teatrologinės, meninės literatūros šaltinių analizė.

Istoriografinės medžiagos, esančios J. Miltinio palikimo studijų centre analizė.

J. Miltinio amžininkų prisiminimų perklausa.

Realiai įgyvendintų visuomeninių erdvių meninių sprendimų analizė.

Metodologija

Pagrindinė kūrinio idėja siekiama perteikti režisieriaus Juozo Miltinio įtaką ir reikšmę Panevėžio dramos teatrui, miesto Lietuvos teatro meniu ir miesto kultūriniam vystymuisi. Šio darbu siekiama atkreipti dėmesį į J. Miltinio įkurtos teatro studijos įtaką Lietuvos teatro kultūrai ir išugdytus talentingus aktorius. Antroji kompozicijos dalis sujungia teatro pasaulį su literatūros, muzikos, dailės pasauliais. Šioje kompozicijos dalyje prie žinomų Panevėžio dramos teatro aktorių matome pavardes žmonių, kurie vienu ar kitu savo gyvenimo periodu kūrė Panevėžyje.

Kuriant odos skulptūrinę kompoziciją, siekiant ją atskleisti teatro į kūrėjo asmenybė ir jo įkuto teatro išskirtinumą gilintasi į Tomo Sakalausko, Rūtos Skendelienės, Dovydo Judelevičiaus ir kitų autorių atliktais tyrimais bei J. Miltinio auklėtinių memuarais ir biografijomis.

Darbo struktūra

1. Teorinis studijų magistro darbo tema ir kūrybinio projekto aprašas.
2. Kūrybinė dalis – skulptūrinė kompozicija „TEATRALAS“ susidedanti iš dviejų tūrinių objektų (170cm x 90cm x 134cm)
3. Kūrybinės užduoties pristatymo komisijai filmas.

Tyrimo teorinis pagrindimas

Darbas rašytas remiantis teatro ir menotyros studijomis, nagrinėjusiomis Juozo Miltinio dramos teatrą, Juozo Miltinio biografiją, bei jo išugdytų aktorių memuarais ir biografijomis. Remtasi tokių autorių kaip T. Sakalauskas, Š.Trinkūnaitė, V. Zabaraukas, M. Malcėnaitė ir kitų autorių knygomis bei publikacijomis. Mokslininkų atliktose J. Miltinio teatrinės veiklos studijose išsakoma nuominė, kad Juozo Miltinio kurtas teatras padarė didelę įtaką lietuviškajam teatrui, jo

vystymuisi. J.Miltinio sukurta mokymo sistema gali ir šiandien padėti geriau suvokti ir plėtoti aktualias socialines problemas, bei humanistinių idėjų plėtojimą pedagoginiame procese. Juozas Miltinis, mokslininkų teatrologų nuomone, padarė įtaką teatro ir aktorystės raidai, jis laikomas teatro reformatoriumi ir repertuarinio, konceptualaus teatro pradininku, aktorių mokyklos įkūrėju.

Darbo dalis skirta odos panaudojimo galimybėms, šiuolaikinio konceptualaus meno tendencijoms rašyta remiantis G. Šiukščius, R.Malašauskas, R Kmito, A.Gėlūno, I. Kazakevičius ir kitų autorių knygomis bei publikacijomis. Konceptualus menas visais laikais buvo laikomas „ne menu“, visos naujai atsirandančios meno srovės savo veiklos pradžioje buvo vertinamos skeptiškai. Skeptiškai vertinamas ir šiuolaikinis konceptualus menas. Meno kritikų teigimu šiuolaikinis menas dažnai yra menas „užsidaręs tarp galerijų sienų“ todėl visuomenei dažnai tampa sunkiau prieinamas, todėl mažiau suprantamas. Lietuvoje odos menas netapatinamas su konceptualumu. Įvairių autorių publikacijų teigimu odos menas Lietuvoje laikomas taikomuoju. Pasauliniame kontekste odos menininkai kuria daug konceptualių objektų. Skulptūros, instaliacijos, konceptualaus meno objektai – visiems išvardintiems objektams menininkai naudoja odą. Odos panaudojimas baldams – dažnas reiškinys tačiau tai tik maža dalis to kur galima panaudoti odą. Namuose oda gali būti sutinka daugelyje objektų, nuo baldų iki smulkesnių ar stambesnių interjero detalių, grindų dangos sienų apmušalų. Odos panaudojimas itin platus tiek meninėje tiek buitinėje erdvėje.

Tyrimo naujumas

Odos menas dažnai laikomas taikomuoju praktinio panaudojimo menu, arba mažos apimties kūriniais. Dideles apimties konceptualūs odos kūriniai, atliekantys dekoratyvinę estetinę funkciją sutinkami retai. Šis magistro darbas priešingai, nusistovėjusiai nuomonei apie odos meno kūrinius, sudarytas iš dviejų dalių kurios formomis ir turiniu papildo viena kitą. Ši teminė odos skulptūrinė kompozicija skirta konkrečiai teatro erdvei. Šia kompozicija siekiama pateikti ne tik gražų dekoratyvų vaizdą, bet ir pateikti koncentruotą informaciją, supažindinant žiūrovą su žymiais aktorais, kultūros bei meno atstovais. Magistro darbe sujungiama šiuolaikinio meno samprata ir klasikinės odos meno technologijas.

Kūrybinė kompozicija įneša naujumo į odos meną ne tik savo gabaritais, išpildymu, bet ir tematine prasme.

Teorinis darbo reikšmingumas

Rinkdama teorinę medžiagą rašto darbui radau šaltinių kuriuose įvairiais aspektais išanalizuotas ir aprašytas teatro Juozo Miltinio kūrybinis kelias, jo teatrinio mokymo metodai. Ieškant šaltinių

teorinėms studijoms, aptikta skirtingais istoriniais laikotarpiais rašytų veikalų, kurie ta pačia situaciją aprašo kitu aspektu. Tai leido visapusiškiau išanalizuoti išsikeltą temą.

Praktinis darbo reikšmingumas

Magistro darbo kūrybinė dalis odos skulptūrinė kompozicija „TEATRALAS“ skirta Panevėžio Juozo Miltinio dramos teatrui. Skulptūrinė odos kompozicija sudaryta iš dviejų dalių, pirmoji skirta Juozui Miltiniui Jo sukurtam teatrui ir teatro studijoje išugdytiems mokiniams, antroji kompozicijos dalis atspindi Panevėžio mieste gyvenusius ir kūrusius įvairių meno sričių atstovus ir Panevėžio kultūrinę panoramą. Šia kompozicijos dalimi siekiama parodyti kokią svarbią vietą Panevėžio miesto kultūriniame gyvenime užėmė teatras. Skulptūrinė kompozicija eksponuojama Panevėžio J. Miltinio dramos teatro fojė.

1. TEATRO ERDVĖS FUNKCIJOS SAMPRATA BENDRAKULTŪRINIŲ ASPEKTU

1.1 Teatras kaip socialinis – kultūrinis reiškinys

Viešas socialinių problemų vaizdavimas prasidėjo dar Antikos laikotarpiu. Dievo Dionizo garbinimui skirtose šventėse vyrai užsidėję kaukes tarpusavyje konkuruodavo dėl geresnės pjesės ir puikesnio vaidmens pripažinimo. Iš to išsivystė graikų teatro žanrai komedija ir tragedija. Atėnuose vykusiose šventėse per tris dienas kitiems gyventojams buvo parodoma tai, kuo alsavo to meto kasdienybė: karai, vaikų, kenčiančių už tėvų nuodėmes, istorijos, neištikimybė ir kitos panašios problemos, tapdavusios konflikto židiniais, pasakojimais, perteikusiai santyki tarp žmogaus ir dievo, gėrio ir blogio. Senovės Graikijoje prasidėjęs, kasdieniame gyvenime vykstančių aktualijų vaizdavimas, tęsiasi ir šiomis dienomis.

„Vadinasi, teatrą galima apibūdinti dviem būdais. Pirmuoju jo socialumas priklauso nuo spektaklių pobūdžio, antruoju jis yra visada socialus, kadangi kyla iš pačių žmonių bei jų veiklos“ teigia Rugilė Trumpytė, Augustė Meškytė straipsnyje „Teatras kaip socialinis atspindys“

Nacionalinio teatro vadovo M. Budraičio nuomone: teatras yra socialinis reiškinys, socialinius klausimus nagrinėjantis menas. Jis yra tokios prigimties, nuo pat pradžių toks buvo ir toks turi būti. Jis turi būti aktualus ir reaguojantis į šiandieną. Reaguoti į šiandienos įvykius turi nebūtinai tiesioginiu būdu: galima ir klasiką interpretuoti taip, kad būtų aktualu.

Pasak Sandros Bernotaitės, „socialinis teatras, kalbantis apie visuomenės tarpusavio ryšius, iš to kylančius ginčus, apie vyraujančius žmonių nusistatymus, gyvenimo būdą, apie šiuo metu aktuales visuomeninius, aplinkos, politinius klausimus. Ir tai ne individualiam saugiam stebėjimui skirtas pasirodymas, bet aktyvus nuomonių apsikeitimas tarp žiūrovo ir aktoriaus - per scenoje vykstantį veiksmą.“

Romas Matulis nagrinėdamas mėgėjų teatrą išskiria tokius socialinius meno kriterijus:

- kaip visuomenės gyvenimo įprasminimo vaisius;
- kaip žmogaus emocinio patyrimo (suvokimo) reiškinys, turintis įtakos žmonių ir socialinių grupių sąmonei;
- kaip naujų visuomeninių santykių sritis;
- kaip kultūros pertvarų, jos atsinaujinimo veiksnys;
- kaip poveikio visuomenės dorovinei sąmonei svertas;
- kaip poveikio ideologijos sklaidai mechanizmas.

Teatras prisitaikydamas prie laikmečio, prie naujo žiūrovo siekia keistis. Statant jau klasika tapusius kūrinius iš naujo siekiama juos atnaujinti, sumoderninti. Teatras stengiasi atspindėti visuomenę, kartais ir kasdienį gyvenimą. Per pasirinktus kūrinius siekiama atkreipti žmonių dėmesį į socialines problemas. Žiūrovas yra paveikiamas aktoriaus siunčiamų emocijų, taip paveikiama žmonių sąmonė, kartais sukrečiamas vidinis pasaulis, atkreipiamas dėmesys į tam tikras problemas. Siekdamas atsinaujinti teatras reaguoja į gyvenimą vykstantį aplinkui, siekiant į teatrą atvesti naują žiūrovų kartą. Teatras prisitaikydamas prie naujų kultūros politikos gairių savo veikla, spektakliais, meno akcijomis protestuoja prieš ar pritaria pertvarkoms. Siekiant atkreipti visuomenės dėmesį teatras pasitelkiamas kaip priemonė žiniai paskleisti. Pasinaudojant aktorių sugebėjimu įtaigiai perteikti emociją, žinia perduodama taip kad pasiektų žmonių sąmonę.

1.2 Teatro pastatų erdvių paskirties įvairialypiškumas

Teatras tai vieta kur susitinka: vaidybos, vaizduojamieji, taikomieji menai. Po teatro stogu, prie vaidybos meno atsiranda vaizduojamojo, taikomojo ir audiovizualinio meno atstovų darbai – scenografija, teatrinio kostiumo, apšvietimo dizainas, vizualioji reklama: plakatai, bukletai, kiti proginiai ir istoriografiniai leidiniai, audio, video kūriniai. Žiūrovas, besilankantis teatre, gauna koncentruotą meno dozę, gaudamas žinią ir emociją kuria jam perduoda aktorius ir žinią, kurią jam perduoda menininkas kurio darbai eksponuojami teatro erdvėje.

Parodų erdvės teatre užimą reikšmingą vietą, tai tarsi praplečia teatro erdvės panaudojimo galimybes ir tuo pačiu vizualiuosius menus priartina prie žiūrovo.

Alytaus miesto teatro vadovas Vidmantas Ežerskis apie parodinę erdvę teatre sako:

„Vadinamoji teatro galerija, nors ji visada ir buvo suprojektuota kaip didžiosios salės fojė, tik taip santykinai praminta, tampa pereinama erdve. Sunku pasakyti, ar ateityje ten dar vyks kokie renginiai. Džiazo vakarai, galimas dalykas, išsikels į kavinę, mažąją salę. Manau, fojė būtų galima panaudoti kaip parodinę erdvę, juk dailininkai sako, kad tokių trūksta. Fojė reikalavimų, žinoma, neatitinka, tačiau galbūt įmanoma šią erdvę pritaikyti? Prisimenu, Arvydas Švirnickas čia darė puikias parodas. Būtų gerai, kad parodos vyktų nuolat.“(Saulė Pinkevičienė Nauja miesto teatro salė - nauji iššūkiai ir galimybės 2009)

Parodinę erdvę siekiama panaudoti ne tik parodoms rengti greta gali vykti ir muzikos vakarai kurie nereikalauja oficialios aplinkos, poezijos vakarai, kuriems reikalinga intymesne aplinka, artimesnis skaitovo ir žiūrovo ryšys.

Juozo Miltinio teatro erdvės taip pat panaudojamas meno kūriniais eksponuoti. Teatro erdvėje nuolat vyksta įvairių menininkų parodos, eksponuojami seni spektaklių plakatai.

Panevėžio dramos teatro foje erdvės tiek pirmame, tiek antrame aukšte naudojamos įvairaus pobūdžio parodoms. Eksponuojamos tapybos, grafikos, fotografijos parodos. Vyksta tiek panevėžiečių, tiek kitų miestų menininkų parodos. Juozo Miltinio dramos teatro pirmojo aukšto kavinėje eksponuojami S. Krasausko plakatai sukurti Panevėžio teatro spektakliams.

Pav. 1. Panevėžio J. Miltinio dramos teatro Pirmojo ir antrojo aukšto foje

Pav. 2 Panevėžio J. Miltinio dramos teatro pirmojo aukšto kavinės erdvėje eksponuojami S. Krasausko plakatai

Pav. 3 Panevėžio J. Miltinio dramos teatro pirmojo aukšto foje, teatro istorijos stendas

Teatrų interjerai dažnai patys tampa meno kūriniais. Senųjų teatrų salės itin gausiai dekoruotos, išpuoštos piešiniais, freskomis ir auksuotais reljefais. Kaip ir J. Miltinio teatre taip ir kituose pasaulio teatruose eksponuojami spektaklių plakatai. Panevėžio teatras eksponuodamas senų spektaklių plakatus, seka tikrų teatrų tradicija.

Architektai kurdami šiuolaikinių teatrų interjerus jungia klasika su moderniu dizainu, ar minimalistiniame stiliuje. Le-Quai-Theatre teatro Prancūzijoje interjeras modernus. Pav. Didelė erdvė pirmajame pastato aukšte aukštomis lubomis, naudojamos pastelinės balta ir pilka spalvos kaip akcentai oranžinės spalvos juostos. La Llotja teatre architektai Mecanoo sukūrė azūrinių šviečiantį teatro salės interjerą. Salės apšvietimas tarnauja tiek kaip funkcionali tiek dekoratyvi detalė .

Huangshan terato Kinijoje interjerui panaudoti vaizdai iš klasikinių tradicinių kinų teatro spektaklių. Moderni architektūra sujungiama su teatro tradicijomis. Pav. 6

Pav. 4 Klasikinio teatro interjeras

Pav. 5 The-Interior-Space- -in-Angiers France, Vector of Cultural Dynamism Le Quai Theatre in Angiers by Architecture-Studio Architects

Pav. 6 La Llotja teatro interjeras sukurtas Mecanoo Architektų

Pav. 7 Huangshan teatro Kinijoje interjeras

Šiuolaikinių teatro pastatų architektūroje egzistuoja tam tikros kryptys. Europoje šiandien dominuoja klasikinės architektūros teatrų pastatai, kurie buvo projektuoti ir pastatyti 18 – 19 amžiuje (Paryžiaus, Vienos operos teatrai) Iš viso Europos konteksto išsiskiria Skandinavijos regionas kurioje visais laikotarpiais vyravo modernizmas ir minimalizmas.

Savo modernia architektūra Skandinaviją lenkia ir kita kryptį kurią formuoja pietryčių Azijos ir Arabijos miestai. „Pietryčių Azijos ir Arabijos pasaulio miestai, kurių kosminiai architektūriniai sprendimai teatrų pastatus šiandien pavertė visiškai naujos kartos statiniais. „ (S. Kliukaitė „Šiuolaikiniai pasaulio teatrų pastai nuo klasikos iki kosmoso“)

Pastaraisiais metais architektūrinėmis galimybėmis pasaulį stebino Pekinas. Rengiantis olimpinėms žaidynėms Pekine buvo suprojektuota ir pastatyta daug įspūdingos architektūros statinių tarp jų ir teatras. „Pačioje Pekino širdyje, šalia imperatoriškojo „Uždraustojo miesto“, Didžiųjų liaudies rūmų ir Tian an Men aikštės, olimpinių žaidynių atidarymo proga buvo pastatytas „Sidabrinis lašas“, didysis nacionalinis teatras. Futuristinis pastatas atsiradęs tradicinės Kinų architektūros kontekste, sukėlė daug diskusijų ir prieštaravimų, tačiau dabar šis teatras pripažįstamas vienu geriausių pastarojo laiko architektūros projektų – ne tik dėl elipsės formos, bet ir dėl novatoriškų ekologiškų sprendimų“ (S. Kliukaitė 2011)

1.3 Šiuolaikinių meno kūrinių ir teatro erdvės simbiozė

Menininkai susiedami skirtingas meno sritis siekė permastyti, pakeisti tarpsritinės meninės kūrybos sampratą. Keliu meno sričių sąveika - svarbiausias ir esminis dalykas yra jų tarpusavio santykio problema. Andrius Novickas straipsnyje „Architektūros ir dailės prasių paieška išplėstiniame šiuolaikinės meninės kūrybos lauke“ rašo, jog tai ar santykis labiau jausminis ar labiau racionalus, hierarchinis ar ne, akcentuojantis skirtumus ar jų niveliavimą, lemia sąsajų su sąveikos pobūdį bei tikslą. Žmonių mąstyseną ir šiandieną vis dar lemia nuo XVIII a. vyraujanti racionali ideologija „orientuota į tvarkos ir jų tapatumo paieškas, atskirų menų poliarizaciją ir jų tarpusavio paieškas, atskirų menų poliarizaciją ir jų tarpusavio kristalizavimą“ (A. Novickas 2009)

XX a. antros pusės ir XXI a. pradžios vaizduojamojo meno raidą iš esmės veikė kūriniai, apibrėžiami kaip nevienalytė visuma, atskleidžiant tik analizuojant objekto, aplinkos ir suvokėjų sąsajas, teigia Audrius Novickis, jis tai pat kalba apie tai, kad tokio šiuolaikinio meno kūrėjams architektūra yra ne tik medžiagų ir asociatyvinių nuorodų archyvas, bet ir realių erdvių galinčių tapti sudedamąja meno kūrinio dalimi, teikėja. („Architektūros ir dailės prasių paieška išplėstiniame šiuolaikinės meninės kūrybos lauke“)

Gintaras Čaikauskas atlikęs pokario Lietuvos namu sąveikos apžvalgą savo straipsnyje teigia, kad XX a. suklestėjus pramonei, įsitvirtinus metalo konstrukcijoms ir progresyvioms gelžbetonio technologijoms architektūros ir statybos sityje, skirtumai tarp meninių disciplinų ėmė dar labiau gilėti. Jau tuomet įsisavinęs ir vis labiau gilėjantis takoskyros procesas nulėmė tradicines menų sąveikos atskirtį, pasireiškė dekonstrukcijos požymiai. Vis daugiau menininkų, kurdami meno kūrinius, naudojo dekonstrukciją, tai tapo pagrindiniu modernių kūrėjų mąstymo pasikeitimu. Kai visuomenei ėmė stigtį „šilumos“ sklindančios iš meno kūrinių, menininkai nuklydę į abstrakcionizmą, vėl grįžo prie menų sintezės. Ši sintezė net buvo vadinama fenomenu. „Architektai ir dailininkai bendromis pastangomis formuodavo estetinę aplinką jau sąmoningai atsisakydami klasikinių raiškios priemonių, tačiau intuityviai, emociškai tarpusavyje siedavo savo darbo rezultatus, ieškojo darnios visuos, santykinės prasmų ir formų dermės. Šios tendencijos vyravo tiek užsienyje, tiek Lietuvos architektūroje.“ (Gintaras Čaikauskas „Menai architektūroje: nuo dermės iki dekonstrukcijos“ 2010)

„Visuomeninėje menų sintezės sampratoje vyravo nuomone, kad architektūros ir dailės kūrinio sąveika esti vaisinga tik tada, kai dailės kūrinių ir konkrečią erdvę formuojančius elementus sieja organiškai vidiniai ir išoriniai ryšiai“ (Buivydas „Architektūra: pozityviai ir negatyviai“ 2006)

Kuriant visuomeninių pastatų interjerus architektas aiškiai numatoma vieta, kurioje bus patalpintas meno kūrinys. Interjeras kuriamas neutralus, tam, kad jo erdvėse eksponuojami kūriniai išryškėtų ir kartu erdvės galėtų būti pritaikomos ir transformuojamos.

Teatro menas savyje sujungia ir kitas meno sritis, muziką vizualiuosius, taikomuosius menus. Viena iš meno formų naudojamų teatre vaizdo ir garso medijos. Fotografijos ir kino naudojimas teatre gali būti suskirstytas etapais. Pirmiausia šios medijos sužibėjo dvidešimto amžiaus 3 dešimtmetyje, antruoju etapu laikomas 9 to paties amžiaus dešimtmetis. Kai kalbama apie menų kūrinių eksponavimą ar demonstravimą teatre, dažniausiai įsivaizduojami vaizduojamosios dailės kūriniai (paveikslai, skulptūros), įvairių atlikėjų koncertai (vokaliniai ar instrumentiniai), tačiau pamiršamos vaizdo medijos. Įvairių meno kryptių atstovai stengėsi savo meno kūriniais išreikšti įtaką, kurias visuomenei turėjo naujosios medijos, šalia estetinių tikslų naujosios medijos turėjo politinę reikšmę. Valteris Benjeminas filmą laikė „ryškiausiu masių judėjimo dirgikliu“. Pritraukdamas masinę publiką ir parodydamas žiūrovams juos pačius, filmas tapo propagandos įrankiu. Kaip teigia teatro režisierius Ervinas Piskatoras, realistiški dokumentiniai kadrai turėjo publikai žymiai didesnę įtaką nei visi iki tol parašyti dokumentai ar kalbos (I. Pukelytė 2010) Filmai, vaizdo projekcijos, spektakliuose tampa dekoracijomis, svarbia tačiau nedominuojančia spektaklio dalimi. Ina Pukelytė nagrinėdama naujas vaizdo medijas pastebi jog įvairios modernizmo vizijos atsispindėjo teatro mene (dramaturgijoje ir scenografijoje). Buvo siekiama atsikratyti praėjusio amžiaus iliuziniu technologijų ir ieškota

naujų technologijų kurios atspindėtų laikmetį. Symbolistai, surrealistai ar ekspresionistai siekė teatre atsklesiti tai, kas nematoma, kas egzistuoja pasąmonėje teigia I. Pukelytė straipsnyje „Teatro erdvė ir naujosios vaizdo medijos“

2. VIEŠŪJŲ ERDVĖJŲ MENININŲ SPRENDIMŲ SPECIFIKA

2.1 Šiuolaikinių interjerų meninių sprendimų galimybės panaudojant odą.

Iš odos gaminami įvairaus pobūdžio interjero akcentai. Tiek 16 a Portugalijoje tiek šiais laikais oda naudojama pagalvėlių gamybai. Pagalvėlėms naudoti tiek vientisi odos gabalai tiek smulkios juostelės iš kurių pinti užvalkalai pagalvėlėms. Dar vienas odos panaudojimas interjere – sienų apmušalai. Šiandien tai nėra įprastas sienų dekoravimo būdas, bet didikų dvaruose ar karalių rūmuose oda kaip medžiaga sienų apmušalų medžiaga sutinkama dažnai. 21 amžiuje pristatomos odinės sienų plokštės. Dažniausiai siūlomos plokštės lygiu paviršiumi ar krokodilo odos imitacija, taip pat plokštės su išpaustais ornamentais. Karalių ir didikų dvaruose odiniuose sienų apmušaluose galima pamatyti įvairias biblijines, medžioklės scenas ir pan. Oda naudojama ir širmų gamybai. Širmos kaip ir dienų apmušalai kuriamai įvairių stilių, tiek moderniu minimalistinių, su išryškinta natūralia odos faktūra, tiek su piešiniais vaizduojančiais mitologines scenas. Oda naudojama ne tik sienų, bet ir grindų dangai.

Odinės plytelės suteikia interjerui originalumo ir išskirtinumo. Dizainerių teigimu, toks naujoviškas dangos variantas puikiai tiktų elegantiškam *art-deko* stiliaus interjerui bei stilizuotam etniškam stiliui. Laikui bėgant odinė grindų danga darosi vis išraiškingesnė. Šis apdailos elementas turi 3 sluoksnius: pagrindas – celiuliozė (kartonas), vidutinis sluoksnis – porolonas, viršutinį sluoksnį dekoruoja natūrali oda (jaučio, krokodilo, gyvatės) arba dirbtinė (imituojanti egzotiką). Atskirų gamintojų kolekcijose viršutinis tokios plytelės sluoksnis būna pagamintas kartais ir iš muaro šilko, ir lateksinės medžiagos, imituojančios metalizuotą paviršių, medį, krokodilo odą. Siūlomos ir galimybės individualizuoti savo apdailos medžiagą – užsisakyti

piešinius, inicialus ant kiekvienos plytelės. Grindims gaminti taip pat naudojama ir perdirbta oda, panaudojami seni diržai.

Norint suteikti namams jaukumo oda puošiamos ir durų rankenos. Šis sprendimas ne tik estetinis bet ir praktiškas siekiant, kad rankenos nebūtų slidžios.

Kokios medžiagos naudojamos interjeruose priklauso nuo laikmečio ir tuo metu vyraujančios mados. Odos panaudojimas labai platus, kaime oda naudota įvairiems ūkio padargams: pakinktams, botagams ir pan. Dvaruose oda naudojama plačiau. Karalių ir didikų dvaruose sutinkami odiniai baldai, kilimai, sienų apmušalai.

Odos panaudojamas interjere laikomas prabangos dalyku. Dvidešimtajame amžiuje oda plačiojoje visuomenėje įsitvirtina kaip medžiaga iš "kurios gaminami tokie gaminiai kaip batai, rankinės, piniginės. Kaip teigia Giedrė Budvytienė „Odos dirbiniai - tai ne vien rankinukai, piniginės, dirželiai ar dailiai įrištos knygos. Odiniai dirbiniai gali tapti puikiais interjero akcentais.“

Odos panaudojimas labai platus: „Odininkystė yra vienas seniausių amatų, visų laikų meistrai iš odos kūrė ne tik praktiškus, bet ir dailius meniškus daiktus. Per amžius sukūrta, atrasta daugybė skirtingų odų apdirbimo būdų ir technologijų, iš šios paslankios medžiagos galima padaryti bet ką – nuo sandalo iki sienų apmušalų. XX a. atsirado nauja sąvoka – dailieji odos dirbiniai, kurie kaip ir kitos šiuolaikinės taikomosios dailės sritys pamažu prarasdami funkcionalumą, artėjo prie grynojo meno. **Ši tendencija ypač ryški mūsų dienomis, o taikomosios dailės atstovams nuolat tenka laviruoti tarp amato ir meno, nes iš pastarojo socialiai nevalgysi. Taigi dažniausiai ir lieka viena koja praktiškumo, kita – meniškumo vagoje.**“ (Kristina Jokubavičienė „Oda, odelė, odytė“2010)

Odiniai baldai – viena dažniausiai sutinkamų odinių interjero elementų. Oda laikoma tauria ir prabangia medžiaga todėl ji dažnai pasirenkama klasikinio dizaino baldamas. Tačiau ir modernius baldus kuriantys dizaineriai noriai renkasi odą. Norint sukurti kuo įdomesnius ir stilingesnius baldus įkvėpimo semiamasi atsigręžiant į vaizduojamosios dailės atstovų kūrinius.

Šimto metų sukaktį minintis „Poltrona Frau“ baldų fabrikas kurdamas jubiliejinės kolekcijos baldus kaip foną ir įkvėpimą baldų formoms pasirinko garsių dailininkų, tokių kaip: Basquiat, Campbell, Chia, Clemente, Rothko, Swchnabel, Stella ir Serra, kūrinius. Taip „Paltrona Frau“ pabrėžia savo kultūrinės šaknis ir sąsajas su moderniomis meno srovėmis bei tendencijomis. Klasikiniai odiniai baldai dažnai atkartoja baroko laikotarpyje vyravusias formas. Kuriant modernus odinius baldus stengiamasi juos pritaikyti jaunesnio amžiaus auditorijai. Šiuolaikiniai, modernūs odiniai baldai kuriamai kaip daugiafunkciniai objektai, kurie skirti ne tik poilsiui, bet ir darbo, pramogų zona.

Odos taurumo išryškėjimas, neapkraunant jos detalėmis, dar vienas bruožas būdingas šiuolaikiniams odiniams baldams. Dar vienas bruožas būdingas šiuolaikiniams baldams – sofoms, stalams, spintoms konstruojamos iš daiktų kurie nėra tradicinė baldų sudaromoji dalis. Tokių baldų pavyzdys dizainerio Maaster De Ceceulaer kurti baldai sudaryti iš senų lagaminų. Senų daiktų atnaujinimas ir tolesnis panaudojimas įtakotas perdirbimą ir antrinių daiktų panaudojimą kampanijų.

Sujungus klasikini ir modernų stilių gimsta įdomūs, netradicinių formų baldai. Vokietijoje veikianti ir modernaus dizaino baldus kurianti kompanija Yvonne Fehling & Jennie Peiz įrodė, kad klasikinis ir modernus stilius puikiai dera viename kūrinyje. Baldų dizaino parodoje „Salon Internazionale del Mobile“ šiuos kompanijos pristatyta valgomojo kėdė papildyta klaidinės odinės sofoms ar fotelio raštu puošta pagalvėle. Šalia kėdės pateikiamas daugiau ekstravagancijos turintis objektas – suoliukas kiaulė, vadinamas „mini pig bench“. Šis suoliukas puoštas klasikiniams baldams būdingu paminkštiniu. Kaip teigia kūrėjai plati spalvų gama leidžia šį „mini pig bench“ suoliuką pritaikyti įvairaus stiliaus interjeruose.

Kalbant apie odinius baldus, girdimos skirtingos nuomonės. Odinius baldus žmonės laiko prabangiu ir solidumu tačiau vyrauja ir nuomonė, kad odiniai baldai nepraktiški ir greitai nusidėvintys, ant jų nepatogu stebėti, žiemą šaltą, vasara karšta. Šie stereotipai vyrauja visuomenėje.

Pav. 8 Maaster De Ceceulaer baldai

Pav. 9 Maaster De Ceceulaer baldai

Pav. 10 Still Lives Series Yvonne Fehling Jennie Peiz „ Mini Pig Bench“

Pav. 11 „Paltrona Frau“ kompanijos kuriami baldai

2.2 Odos pritaikymo prioritetai viešųjų erdvių meniniam įprasminimui

Odos menas labiau suprantamas kaip taikomasis menas, o konceptualumo sąvoka pritaikoma sunkiai. Menotyrininkas Ignas Kazakevičius sako: “Kiek ir ko kūriniai suteikia medžiaga, iš kurios jis padarytas? Ar manipuliacijos medžiagiškumu keičia daiktiškumo pojūtį? Atrodytų, kiek sugebama taikomajame mene nutolti nuo daiktiškumo, tiek plačiai turėtų atsiverti konceptualumo iščios. Odos mene taip nėra. Dažniausiai čia nepasiteisina radikalesni, ironiški ir kitokie "aritmiški", iš pusiausvyros išmušantys sprendimai, mat visada paraleliai egzistuoja tinkamesnė išraiškos forma (juk galvojama vien apie interjerinį (pri)taikymą).“ (2003 10 17)

Oda dažnai suvokiama kaip medžiaga praktiškiems, utilitariems daiktams kurti. Šis stereotipas ypač gajus Lietuvoje. Odos menas dažnai sutapatinamas su amatininkyste, nors pasaulyje oda, kaip medžiaga meno objektams kurti, naudojama jau seniai.

Pasak menotyrininko Igno Kazakevičiaus šiandien jau sunku nusakyti kas yra tradicinis odos kūrinys. Ar tai toks, kuriame tradicija susieta su funkcija? Ši gali būti suprantama dvejopai: dekoratyviai kaip papildomas formų lankstinys siekiant didesnio efekto ir tiesiogiai, utilitarijai. Ilgus amžius amatininkai kurdami odos gaminius siekė juos padaryti ne tik patogius naudoti ar dėvėti bet ir juos puošė įvairiais ornamentais ir piešiniais formavo laikmečio, vietovės stilistiką. Labiausiai paplitę tradicinėmis technologijomis atlikti praktinę funkciją turintys daiktai, kitą odos gaminių grupę - trimačiai, tūriniai odos gaminiai. Pastarajai grupei priklauso kūriniai, suteikiantys galimybę meniniai raiškai ir skatinantys eksperimentavimą ir naujų technologijų atradimą.

Menotyrininkas I. Kazakevičius apibūdina odos meno padėtį Lietuvoje, kur vis dar gajus stereotipas apie odos panaudojimą tik praktiškiems utilitariems daiktams gaminti. Pasaulyje odos panaudojimas jau ilgą laiką suvokiamas plačiau. Vokietijoje Ofenbacho mieste esančiame odos muziejuje eksponuojami odos meno pavyzdžiai parodo plačias odos panaudojimo mene galimybes. Muziejuje galima pamatyti ne tik utilitarių odos gaminių, bet ir konceptualių odos meno pavyzdžių. Atskleidžiamos ne tik sritys kuriose gali būti panaudojimo galimybės net ir apdirbimo technologijos. Gausioje eksponatų kolekcijoje Ofenbacho odos muziejuje nemažą dalį sudaro konceptualūs odos meno kūriniai, kurie dar labiau išplečia odos panaudojimo galimybes ne tik namų aplinkoje, buityje bet ir mene. ***Muziejuje esantys odos meno objektai paneigia menotyrininko I. Kazakevičiaus išsakyta nuomonę, kad Dažniausiai čia nepasiteisina radikalesni, ironiški ir kitokie "aritmiški", iš pusiausvyros išmušantys sprendimai, mat visada paraleliai egzistuoja tinkamesnė išraiškos forma (juk galvojama vien apie interjerinį (pri)taikymą). (2003 10 17)***

Visuomenėje paplitęs stereotipas, kad oda naudojama praktiškiems, žmogui reikalingiems daiktams tokiems kaip: batai, rankinės, pirštinės, diržai, gaminti. Tai nėra visiškai klaidinga nuomonė, tačiau odos panaudojimo galimybės daug platesnės. Odos panaudojimo galimybės ir būdai įprasti su odos menu susidūrusiems žmonėms pačiąją visuomenę stebina, tai patvirtina straipsnis „Odos formos interjere“ : „Odos dirbiniai - tai ne vien rankinukai, piniginės, dirželiai ar dailiai įrištos knygos. Kelios dešimtys Lietuvos dailininkų, taip pat studentų, kuriančių iš odos, nusprendė pademonstruoti naujas šios medžiagos galimybes. Pasirodo, odiniai meno kūriniai gali tapti puikiais konceptualiais interjero akcentais.“

Oda kaip viena iš medžiagų naudojamų interjere sutinkama jau seniai. Nuo pirmųjų bandymų susikurti būstą panaudojant žvėries kailius žmonėms dar gyvenant olose iki dvaruose naudotų odinių sienų apmušalų, baldų, pagalvių ir odinių grindų. Dažnai kalbant apie odos panaudojimą interjere kalbama apie odinius baldus. Ši medžiaga baldamas naudojama visais istoriniais laikotarpiais. Odiniai baldai išskirtiniai ir prabangūs.

Šiandien, kaip ir ankstesniais amžiais taip pat kuriamai odiniai baldai. Klasikiniuose odiniuose balduose daugiausiai dėmesio skiriama patogumui, funkcionalumui. Kitaip baldai atrodo kai juos kuria menininkai, kurie kūrybos priemone pasirenka odą. Ispanų menininkas Nacho Carbonell kurdamas baldus pasitelkia konceptualų mastymą ir kuria baldus kurie skatina smalsumą ir kviečia žaisti. Jo kolekcija „Skin“ baldai aptraukti tampria, elastinga oda po kuria galima padėti daiktus. Po oda padėti daiktai yra aptempiami ir išorėje matosi daikto siluetas, o tai sužadina smalsumą ir norą tyrinėti ir sužinoti kas slepiasi apačioje, autorius siekia sužadinti žaislingumą ir vaikiškumą. Kaip sako pats menininkas: „jūs pasijusite tarsi žaisdami slėpynių „ Autoriaus pasirinktas baldų aukštis taip pat netradicinis, kaip teigia pats menininkas baldai aukštesni nei įprasta tam, kad žmogus pakeistu požiūrio tašką.

Odos panaudojimas kuriant konceptuales objektus nėra naujiena pasauliniame meno pasaulyje. Lietuvoje ši sritis dar nepilnai užpildyta, kaip teigia menotyrininkas Kazakevičius odos panaudojimas Lietuvoje vis dar išlieka tendenciją odą panaudoti praktiškiems gaminiams.

Puiki konceptualių meno kūrinių kolekcija sukaupta Ofenbacho odos muziejuje Vokietijoje. Muziejaus fonduose sukaupta konceptualių odos gaminių kolekcija įrodo neribotas odos panaudojimo galimybes.

Konceptualiuose odos kūrinuose išryškinama natūrali odos faktūra, oda paverčiama neatpažįstama medžiaga. Kristin Koschande – Hots konceptualaus odos meno kūrinuose oda sluoksniuojama ir pjaustoma, kad žiūrovas pamatytų kiekvieną odos sluoksnį. Šiuos autorės darbai plokštuminiai darbai kurie iš pirmo žvilgsnio gali būti panašūs į tapybos darbą. Šios

autorės darbuose žaidžiama su odos faktūra ir spalva. Michel Raimbaund – kitas menininkas kurio darbai eksponuojami Ofendacho muziejuje. Šio autoriaus darbuose oda tai tarsi apvalkalas apgaubiantis viduje esančius daiktus. M. Raimbaund darbai esantys odos muziejuje nėra didelio formato jų dydis iki puses metro ir mažesni. Dar vieno autoriaus Marcel Robelin kūriniai monumentalesni. M. Robelin darbuose oda jungiama su medžiu, naudojama rusvų atspalvių oda. Autorius savo kūrinius tarsi įrėmina masyviame medžio rėme. Visi šių autorių darbai – konceptualaus odos meno objektai. Kalbant apie konceptualesnius odos meno kūrinius reikėtų pažymėti tokius odos menininkus kaip Jose Bernardo, Garry Grinwood, Rex Lingwood,

Michael Taylor, Selim.

Odos meno atstovas australietis Garry Grinwood įkvėpimo savo darbams sėmėsi iš Australijos čiabuvių Aborigenų kultūros, amatų bei menų. Šis odos menininkas tyrinėjo odos akustines savybes ir kūrė dinamiškos kompozicijos tūrinius styginius, pučiamuosius bei mušamuosius odinius instrumentus. Garry Grinwood darbai elegantiški ir rafinuoti.

Kitas garsus odos meno atstovas ispanas Selim. Šis menininkas kurdamas vadovaujasi tokia filosofija – „Formos ir funkcijos vieningumas“ ir savo darbuose siekia išnaudoti organines odos savybes. Selim darbuose susilieja futuristinės idėjos ir iš praeities išplaukiantys prisiminimai. Labiausiai išskiriamai dekoratyviniai šio odos menininko kuriami odiniai šalmi ir dėžutės.

Argentinos odos meno atstovas Jose Bernardo kūryboje senojo odos meno tradicijas pateikia šiuolaikiškai, perleisdamas per šiuolaikinio meno prizmę. Būdingiausi šio menininko darbai dekoratyvinės sieninės kompozicijos pasižymintys ypatingu ekspresyvumu, plastinėmis formomis bei ryškiomis faktūromis. Jo kuriamos sieninės kompozicijos šalia gilaus reljefo papildomos įvairiomis tūrinėmis formomis. Šis menininkas kaip ir Kristin Koschande – Hots odą sluoksniuoja ir apipina odos juostelėmis.

Australijoje gyvenantis ir kuriantis amerikietis Michael Taylor laikomas populiariausiu ir turtingiausiu odos menininku. Šis kūrėjas specializuojasi kurdamas kaukes kurios atspindi karnavalo dvasią, butaforinės prabangos spindesį ir nepakartojama išmonę, nors iš pirmo žvilgsnio kaukės gali atrodyti pigokai.

Dar vienas garsus odos menininkas Kanadietis Rex Lingwood savo kūriniuose demonstruoja neribotas odos plastikos galimybes. Norėdamas atrasti kuo platesnes odos plastikos galimybes menininkas išrado karštą augalinės odos formavimo būdą ja pavirinant. Rex Lingwood dirba ne tik kūrybinėje erdvėje, bet ir užsiima edukacine veikla.

Pav. 13 Nacho Carbonell kolekcija „Skin“

Pav 14 Garry Greenwood Little Dragon Bassoon, 2001, laminated and carved cowhide

Pav. 15 Garry Greenwood Pocopods, ocarinas, cowhide, modified piano keys

Pav.16 Rex Lingwood KÉDÉ

Pav.17 Rex Lingwood STALIUKAS

Pav. 18 Michael Taytor Kaukė

Pav. 19 Michael Taytor Kaukė

Pav. 20 Jose Bernardo Odos meno pavyzdys

Pav. 21 Jose Bernardo Odos meno pavyzdys demonstruojantis faktūrų galimybes.

3. PANEVĖŽIO J. MILTINIO DRAMOS TEATRAS – MENINĖS TRAUKOS CENTRAS

3.1 Juozo miltinio dramos teatro vaidmuo Lietuvos meninėje ir sceninėje kultūroje

Šiandien Lietuvoje vyrauja konceptualus, intelektualinis, režisūrinis teatras. Tokiam teatrui pamatus padėjo būtent pedagogo ir režisieriaus Juozo Miltinio sukurti ir tiek teoriškai tiek praktiškai pagrysti ir paties režisieriaus įgyvendinti repertuarinio, intelektualaus teatro principai, kurie svarbiausia vaidmenį skiria režisieriaus kuriamai koncepcijai. Lietuvos teatro istorikas Tomas Sakalauskas monografinėje knygoje „Miltinio apologija“ vartoja toki terminą kaip – Miltinio teatras, taip pavadintas vienas iš knygos skyrių. T. Sakalauskas teigia: „Mūsų dienomis spektaklių žiūrėti ateina žmonės, kurie tik iš kitų girdėjo apie garsų Miltinio teatrą, apie legendon nužengusį senąjį režisierių. Jis su savo aktorais sukūrė „žmogiškąją laboratoriją“, kur žodžių materija turi virsti „spinduliuojančia dvasia“

Teatro kritikės Ramunės Marcinkevičiūtė: „galima manyti, kad „teatro – namų“ idėja Lietuvoje pirmasis realizavo Juozas Miltinis. Vėlesnių kartų režisieriai „Miltinio teatre“ aptiko autoritetingą gyvenimo būdą ir filosofiją, virtusius asmenine teatro forma“

Juozo Miltinio kūrybos ir biografijos tyrinėtojos Rūtos Skendelienės teigimu poetinis, intelektualinis ir filosofinis J. Miltinio sukurtas teatras buvo tarsi eksperimentinė aktorystės dirbtuvė.

Miltinio pedagogikos tikslas, anot teatro edukologės Aldonos Adomaitytės, yra būtinybė suprasti sudėtingą estetiniais meno principais tvarkomą ir organiškai psichologiškai pagrįstą aktoriaus gyvenimą scenoje. Tam tikslui įgyvendinti Miltinis puoselėjo savo auklėtinių įgimus bruožus, padedančius jų individualybei atsiskleisti. Miltinio išugdyti Panevėžio dramos teatro aktoriai prisidėjo ir prie Lietuvos kino plėtojimo, kaip teigia A. Adomaitytė: „pradėjo populiarų Lietuvos kino aktorių plejadą.“

Teatro istorikas Tomas Sakalauskas „Miltinio apologijoje“ pažymi istorinę ir ugdomąją, Miltinio kurto teatro reikšmę ir jo indelį į padidėjusį žiūrovo susidomėjimo teatru: „Jis (Miltinis) davė impulsą, grindė tradiciją, ugdė pasitikėjimą menu. Teatras atsidūrė tarp žmonių, jų apsupti. Teatras atsakinėjo. Teatro klausė. Teatro laukė.“ (Sakalauskas T. „Monologai“ 1981)

: „Miltinis ėmėsi kurti filosofinį, intelektualinį, didelių humanistinių idėjų teatrą, kuriame susiduria žmogus ir likimas, visuomenė ir butis ir kur atsiveria kupinas prieštaravimų konfliktų bei tragizmo vidinis žmogaus pasaulis. Šią Miltinio režisūros koncepciją scenine prasme raiškiai atskleidė jo spektakliai. <...> Tai buvo spektakliai, iškėlę lietuvių teatrą į didelio filosofinio, intelektualinio meno aukštumas, pelnę jam visuotinį pripažinimą.“ (Rasa Vasinauskienė „Lietuvos teatras trumpa istorija“2009)

J. Miltinis, R. Vasinauskienės teigimu, nuo pirmųjų Panevėžio teatro gyvavimo metų rėmėsi savo įkurtos teatro kaip studijos principu. Būtent čia buvo rengiami aktoriai tik Panevėžio dramos teatrui. <...> Tai unikali mokymosi sistema kuri pasitvirtino, nes visus Panevėžio aktorius siejo vientisas vaidmens kūrinio metodas ir principas, siejo intelektualinė programa ir stilistinis vaidybos tapatumas. Miltinio kaip filosofo – intelektualo, savotiško teatro misionierius ir švietėjo figūra, išskirtinė lietuvių teatre.“ (Rasa Vasinauskienė 2008)

Teatro kritikų nuomone sudėtingas Panevėžio dramos teatro repertuaras sudarytas iš klasikinių ir modernių kūrinių ugdė teatro aktorių meistriškumą. Aktorius vis labiau tobulinamas persikūnijimo menas reikalavo socialiai reikšmingesnės ir vis sudėtingesnės dramaturgijos.

Anot profesoriaus B. Bitino dialektinės klasikinės ugdymo paradigmos konvergavimo į naujo tipo – laisvąjį – ugdymą. Tokios ugdymo koncepcijos kūrimas – edukologijos mokslininkų pareiga.

Teatro kritiko Tomo Sakalausko knygoje pateiktame ir menotyros pasaulyje gerai žinomame J. Miltinio „Monologe apie aktorių“ suformuluoti naujų laikų aktoriaus modelis: „...Mano mokytojams Diulenui ir Kapo (ir visiems to laiko novatoriams) ypatingai rūpėjo, jų nerimą kėlė aktoriaus perauklėjimo, jo psichologiškai pagrįsto sužmoginimo, sąmonės ir pasąmonės labirintų

atskleidimo problema. Jie norėjo aktorių pakelti iki asmenybės, norėjo, kad jo vaizduotė remtųsi intelektu, o intelektas skatintų, žaidimų vaizduotę. Juk iki Stanislavskio vaidmenys, arba rolės, buvo „atliekami“.... Dabar to neužtenka – todėl, kad aktorius menas nėra atlikimo menas. Aktoriui nepakanka pasikliauti vien savo talentu ir intuicija. Jis turi būti filosofas ir poetas, akrobatas ir mimas, tobulai valdantis savo balsą ir kūną – savotiškas intelekto ir jausmo lydinys. Jam reikėjo kitokios, negu iki šiol, mokyklos – sudėtingesnės, pagrįstos analitišku gyvenimo ir mokslo apie žmogų pažinimui, visapusiška informacija.(...) „ (T. Sakalauskas 1981)

Vaidyba, anot J. Miltinio, tai kūrybą: gyvo žmogaus kūrimas ir gyvo žmogaus. Aktoriaus asmenybė turi būti tokia turtinga, kad iš jo dvasinių išteklių susimodeliuotų dramaturgo mąstymo sukurtas personažas galėtų polemizuoti su šiandieniniu žiūrovu... Tačiau nemokytas aktorius nesuimprovizavęs nei menkiausios scenos, nesukurs nei vieno gyvo charakterio (išmokyti skambinti fortepijonu negalima be instrumento) .

Vilniaus pedagoginio universiteto magistrantas Laurynas Baltuškinas nagrinėdamas ugdymą Juozo Miltinio teatre randa žymių menininkų ir kitų žymių mokyklų mokymo principų. Kritikai išvelgia Aristotelio teiginių, F. Schillerio estetinio idealo traktavimo, Miltinio biografijoje ir pedagogikoje randama Levo Tolstojaus meninio ugdymo koncepcijos apraiškų.

Juozas Miltinis kurdamas Panevėžio dramos teatrą ugdė ir mokė ne tik aktorius vaidinusius jo studijoje, bet kartu ugdė ir mokė žiūrovus. Žiūrovai buvo skatinamai mąstyti, statomi spektakliai nebuvo lengvi juos reikėjo apmastyti, teatras nebuvo „lengva pramoga“ ir žiūrovai tai įvertino. Prie kai kurių spektaklių žiūrovai turėjo priprasti reikėjo laiko kol juos suprato, bet J. Miltinis spektaklių neišbraukdavo iš repertuaro, jis tikėjo Panevėžio (ir visos Lietuvos bei aplinkinių valstybių) publika, kad ji gerą spektaklį supras ir įvertins. Itin svarbus veiksnys: atlikimo kokybė, kritikų ir žiūrovų teigimu Panevėžio teatro aktoriai ne vaidindavo, o gyvendavo spektaklius. Kad J. Miltinis stengėsi, norėjo ugdyti žiūrovą įrodo M. Malcienės žodžiai „ Vykdydamas užsibrėžtą socialinio, dorovinio ir estetinio žiūrovų auklėjimo misiją, teatras tuomet palydėdavo kiekvieną pastatą pjesę programomis – paaiškinimais. Štai kaip jie skambėjo „Komivojažerio mirties“ programoje: „ veiksmas vyksta dviejuose laiko planuose (tikrovės ir sapno – svajonės) /.../ visos dekoracijos, vaizduojančios Vilo Lomeno namelį, apsupta grėsmingų dangoraižių permatomos. Kaip veiksmas vyksta dabartyje aktoriai išeina ir jų pro „duris“; scenose, kur pasakojama apie praeitį, nepaisoma jokių užtvarų. Veikėjai tiesiog per sceną eina į prosceniumą“ (Tai patvirtina novatoriškus teatro ieškojimus, siekimą raiškios sceninės formos. Sąlygiškumas padėjo ne tik kondensuotai išreikšti spektaklio idėją, pasiekti vaizdo ir žodžio darnos - tai ugdė žiūrovų asociatyvinį mąstymą; staigus persijungimas ir vieno laiko tarpsnio į kitą praplėtė veiksmo rėmus ir kartu padėjo aprėpti visumą“ (M. Malcienė 1987)

3.2 Panevėžio J. Miltinio dramatos teatro istoriją žymintys jo išugdyti aktoriai

Panevėžio teatro istorija prasidėjo nuo Juozo Miltinio įkurtos teatro studijos. Būdamas studijiniu teatru Panevėžio teatras ir išsiskyrė iš kitų Lietuvoje veikusių teatrų. Kaip teigiama tarybinio Lietuvos teatro istorijoje: „1940 metais trupė pradeda savo darbą kaip studijinis teatras. Tai svarbus išskiriantis panevėžiečių kūrybos bruožas.“

Pasaulinėje teatro scenoje veikė teatras studija nebuvo naujovė. XX a. vakarų ir rytų Europoje gimė daug studijinio tipo teatrų. Pačio J. Miltinio teigimu jo vadovaujamas teatras dirbs studijų pagrindais, nes dauguma surinktų jaunų aktorių specialiojo teatrinio išsilavinimo neturi. Aleksandro Guodžio teigimu „studijoje ypač daug dėmesio buvo skiriama improvizacijai, savarankiškomis psichologijos, anatomijos studijoms.

Panevėžio teatras iš kitų Lietuvos teatrų išsiskyrė ir dar vienu bruožu – režisūros stabilumas ir nuoseklumas. Kaip teigia teatro kritikai nė viename kitame lietuvių teatre nebuvo tokios pastovios režisūros, kuri būtų sutelkta vienose rankose.

Oficialiai teatras įkurtas 1940 m. lapkričio 18 d. LTSR švietimo liaudies komisaro Antano Venclovos įsakymu, kuris leido Jonui Sakui įkurti ir vadovauti dramatos teatrui Panevėžyje. Nuo 1940 m. gruodžio 1 d. J. Miltinis tapo Panevėžio teatro režisieriumi.

Pradžiai Panevėžio dramatos teatrui davė Kaune surinkta Darbo rūmų teatro studija, surinkta Juozo Miltinio jam dirbant Kaune.

Pirmasis spektaklis kuriuo teatras prisistatė visuomenei buvo pagal N.Pogodino pjesę Juozo Miltinio režisuotas spektaklis „Sidabrinis slėnis“. Publika ši teatro debiutą įvertino labai palankiai, ypač buvo pažymėtas jaunųjų aktorių nepaprastą užsidegimas, nuoširdumas, ansambliškumas: „Artistai ne vaidina, kaip kituose teatruose, o gyvena“.

Formuojant teatro trupę, pirmuoju teatro gyvavimo laikotarpiu, buvo ne tik įkurta teatro studija, bet ir pastatyta daug lietuvių dramaturgų ir pasaulinės klasikos kūrinių: K.Binkio, A.Vienuolio, S.Čiurlionienės, Ž.B.Moljero, K.Goldonio, B.Džonsono ir kitų autorių pjesių. Spektaklius režisavo pats J.Miltinis, taip pat V.Blėdis, J.Alekna. Pokario metais teatras privalėjo kurti tik „aukšto idėjinio meninio lygio“ spektaklius. J.Miltinis bandė laviruoti sovietinės dramaturgijos vingiuose – K.Simonovo, A.Jakobsono, L.Maliugino kūriniai į sceną buvo perkelti „atsakingai“, bet aktorių vaidyba neabejotinai persvėrė tekstų deklaratyvumą ir politinį atspalvį – teigia teatro literatūrinės dalies vedėja Jūratė Urbšienė.

Teatrologė Irena Aleksaitė teigia, kad „Miltinis ėmėsi kurti filosofinį, intelektualinį, didelių humanistinių idėjų teatrą, kuriame susiduria žmogaus ir likimas, visuotinė būtis ir kur atsiveria kupinas prieštaravimų konfliktų bei tragizmo vidinis žmogaus pasaulis. Šia Miltinio

konceptiją scenine prasme raiškiai atskleidė jo spektakliai: Ibseno „Heda Gabler“, Milerio „Komivoježerio mirtis“, Čechovo „Ivanovas“, Shekspeare'o „Magbetas““ ()

Plataus atgarsio sulaukė tokie Juozo Miltinio išugdyti aktoriai kaip: Donatas Banionis, Jonas Alekna, Vaclovas Blėdis, Steponas Kosmauskas, Henrieta Hokušaitė, Algirdas Masiulis, Stasys Petronaitis, Romualdas Urvinis, Kazimieras Vitkus, Bronius Babkauskas, Aurimas Babkauskas, Dalia Melėnaitė, Eugenija Šulgaitė, Regina Zdanavičiūtė, Gediminas Karka, Algirdas Paulavičius, Gražina Urbonavičiūtė, Danutė Vidugirytė, Eleonora. Matulaitė, Irena Vasiulytė, Rudolfas Jansonas.

Sudėtinga laikotarpį teatras išgyveno kai iš teatro vadovo pareigų buvo atleistas J. Miltinis. 1954 m. vasario 15 d. LTSR kultūros ministras A.Gudaitis-Guzevičius atleido J.Miltinį iš teatro vadovo ir vyriausiojo režisieriaus pareigų. Teatro literatūrinės dalies vedėja Jūratė Urbšienė ta sudėtinga teatro laikotarpį apibūdina taip: „ Tuomet jo darbus tęsė ištikimi mokiniai. Vyriausiojo režisieriaus pareigas perėmė aktoriai Jonas Alekna (1954-1957) ir Vaclovas Blėdis (1957-1959). Ir šis kūrybos laikotarpis pasižymėjo būtinybe atiduoti priverstinę duoklę okupacinei valdžiai. Teatro repertuaras itin gausiai papildė sovietinės dramaturgijos pavyzdžiais. Nežiūrint to, unikaliomis to meto menininkų pastangomis įsitvirtino ir H.Ibseno, Bomaršė, E. de Filipo dramos. Įdomu, kad teatrui vadovavę aktoriai išsaugojo Juozo Miltinio kūrybos gaires ir visus pastatymus derino su pašalintuoju režisieriumi.“ Aktorius Donatas Banionis patvirtina J. Urbšienės tekstą, savo memuarų knygoje aktorius rašo: O afiša kaip ir „Hedos Gabler“ istorijoje, skelbė: spektaklio režisierius – Vaclovas Blėdis. Prašom dar sykį manimi patikėti: išvartytas iš savo paties sukurto teatro, negaudamas už darbą jokie atlyginimo, A. Milerio „Komivojažieriaus mirtį“ pastatė Juozas Miltinis.“ (D. Banionis 2004)

Juozas Miltinis su teatru atsisveikino 1980 metais. Teatrologė Šarūnė Trinkūnaitė pažymi, kad „ netekęs J. Miltinio, teatras neteko ne tik vienintelio savo režisieriaus“ Teatras po savo vienintelio režisieriaus pasitraukimo susidūrė su kūrybinėmis problemomis. Teatrologės Š. Trinkūnaitės teigimu režisierius numojo ranka į įpėdinio problemą ir taip pat apsimetė nematęs skirtingo trupės narių pasirengimo t.y. didžiulio atotrūkio tarp vyriausiosios, vidurinės ir jaunesniosios kartų. (Š. Trinkūnaitė 2009) Š. Trinkūnaitėi antrina ir I. Aleksaitė sakydama: „ Panevėžio teatras susidūrė su repertuaro problema. Miltinis savotiškai laviravo tarp aukšto meninio lygio kūrinių ir ypač menkaverčių sovietinių rusų autorių.Tai buvo kompromisas, kuris lėmė tarsi du Panevėžio teatrus: vienas – aukšto europinio lygio, kitas – provincialiai trivialus su menkaverčiu repertuaru. Natūralu pasitrauks Miltiniui ir dideliam būriui režisierių, repertuaro sumaištis tapo akivaizdi.“ Teatrologės teigimu: “suvokti, kokia gi yra šio kolektyvo pagrindinė tema, problema ar interesas – buvo neįmanoma.“ Panevėžio dramos teatras turėjo pradėti naują savo istorijos laikotarpį. Teatrui teko atsisakyti Miltinio vadovavimo laikotarpiu kurto

intelektualaus, sudėtingo repertuaro. Atsirado naujas lengvesnis repertuaras. Teatrologė Š. Trinkūnaitė pažymi jog iš teatro pasitraukus Miltiniui „teatro kolektyvas susidūrė su režisierių stygiumi. Šalia jo spektaklius nuolat statė Vaclovas Blėdis ir tik retsykiais vienas ar kitas aktorius. Nuo 1981 metų ligi 1990 – ujų Panevėžio scenoje regime net apie septyniolika režisierių, dažniausiai tai kviestiniai statytojai išleidę vos po viena kitą vaidinimą.“ (Š. Trinkūnaitė 2009 239 - 240) Tuo metu į teatrą atėjo tokie režisieriai kaip: Julius Dautartas, Algis Pociūnas , Saulius Varnas. Vėliau teatras pasipildė ir naujais aktoriais. Į teatro aktorių kolektyvą įsiliejo Irenos Vaišytės ir Algės Savickytės parengti aktoriai, Gintaras Adomaitis, Rimantas Teresas, Valerijus Jevsejevas, Rimantas Jovas, Ligita Kondrotaitė, Lolita Martinonytė, Laimutis Sėdžius, Robertas Zimblys.

Lietuvos teatro metraščio dalimi tapo ir įtaką konceptualaus teatro vystymuisi padarę laikomi trys J. Miltinio spektakliai tai – H. Ibseno „Heda Gabler“, W. Shakespeareo „Makbetas“ ir A. Čechovo „Ivanovas“. Prie J. Miltinio kuriamo psichologinio kaperinio teatro kryptį be jau minėtų spektaklių įkūnijo ir didelio populiarumo sulaukęs „Komivojažeriaus mirtis“ Profesorius B. Bitino teigimu šiuose Miltinio spektakliuose išryškęs „siekis laisvai realizuoti savo galias“ priartina J. Miltinio teatrą prie humanistinės laisvojo ugdymo koncepcijos.

H. Ibseno „Heda Gabler“ Panevėžio Dramos teatre statytas du kartus. Pirmasis „Hedos Gabler“ pastatymas buvo 1957 m. Šis H. Ibseno šlovingas tradicijas turintis kūrinys centre turi sudėtingą psichologinį moters paveikslą. Laurynas Baltuškinas nagrinėdamas Ugdymą Juozo Miltinio dramos teatre pažymi, kad šios Ibseno pjesėje jaučiama tragiška pasaulėjauta puikiai atitiko „teatro kūrybinę platformą“ (L. Baltuškinas Ugdymas Juozo Miltinio dramos teatre magistrinis darbas p. 20)

Pirmasis „Hedos Gabler“ pastatymas oficialiai režisuotas V. Blėdžio, neoficialiai spektaklį režisavo J. Miltinis, pagrindini vaidmenį atliko E. Šulgaitė. „Aktorė Eugenija Šulgaitė sukūrė gana sudėtingą ir prieštarinę charakterį, Jos Heda – tai užsispyrusi savimyla, save iškėlusį „virš minios“, bet visa savo talentingąją natūra siekianti tauresnio gyvenimo. Tai buvo kraštutinumų kamuolys, aplinkiniams sunkiai suvokiamas ir nelabai patrauklus.“ “ (M. Malcienė 1987 p. 244) Antrajame „Hedos Gabler“ pastatyme Miltinis repetuodamas ši spektaklį su Dalia Melėnaite, kuri antrajame pastatyme atliko Hedos vaidmenį, jos charakterį apibūdino taip: Heda labai išdidė. Taip reikia būti išdidžiai, bet, kad ir pasiutęs temperamentas, noras gyventi trykšta. Ji – sąlygų, auklėjimo pažabotas linksmumas. Ji taip nori gyventi, turi tokį jėgų perteklių, kad rodos, nebeišlaikys šios įtampos išorinis kiautas.“ Ši pjesė didi tuo, kad gilinamasi į žmogaus, aiškinamasi, kas jis toks, kaip turi kurti savo laimę. Tuomet dar neįprasta raiški spektaklio forma, aštrus Hedos Gabler charakterio piešinys daugeliui buvo nepriimtini ar bent abejotini, nors apskritai scenovaizdžio ir kostiumų stilistinė darna buvo teigiamai vertinama. “ (M. Malcienė

1987) Teigiamai įvertintas ir Donato Banionio šiame spektaklyje suvaidintas Tesmanas. Pirmuosiuose spektakliuose Tesmanas geraširdis, kuklus naivokas, ir šiek tiek ribotas “jo Tesmanas praturtintas tiksliais psichologinėmis detalėmis, subtiliu humoru, tapo patraukliausiu, labiausiai įsimenančiu kitų šio spektaklio personažų. <...> Aktoriaus gebėjimas kritiškai vertinti savo personažus persikūnyti į juos ir kartu komentuoti jų poelgius, mintis, nuotaikas liudijos D. Banionio brandą, jo gyvenimiškos patirties ir suaktyvėjusio intelekto įsijungimą į jausminę vaidmens interpretaciją, pastangas suvokti žmogaus jausmų ir poelgių struktūrinius ryšius. “ (M. Malcienė 1987)

Panevėžio dramos teatro spektakliai teatro kritikų ir meno žinovų buvo vertinami prieštarai, vieni spektaklį įvertindavo kiti ta patį spektaklį sukritikuodavo. „Vieni žavėjosi drąsiais menininko bandymais, nuolatiniais ieškojimais, kiti griežtai juos atmesdavo, apšaukdami „atgyvenusiomis teatrinėmis priemonėmis“ (V. Zabarauskas 1966)

Itin palankiai įvertintas ir kartu naująjį periodą pradėjęs spektaklis A. Milerio drama „Komivojažerio mirtis“. Šį spektaklį palankiai įvertino net konservatyvūs meno kritikai kurie apie kitus Panevėžio teatro spektaklius vertino skeptiškai: eksperimentai dėl eksperimentų, neretai pasitaikantys Panevėžio dramos teatre, atima nemažai brangaus laiko ir pasiaukojančio darbo, neatnešdami laukiamų rezultatų“ (V. Zabarauskas 1966) A. Zabarausko teigimu buvo priversti pripažinti, jog šis pastatymas pateisina drąsius eksperimentorius, nežiūrint, kad spektaklyje režisierius panaudojo naujas menines išraiškos formas.

Dėl personažų charakterių sudėtingumo J. Miltinį vyliojo pastatyti Čechovo „Ivanovą“. Šis noras nebuvo iš karto įvykdytas. Tuo metu vyravusioje santvarkoje šis veikalas laikomas „abejotinu ir net žalingu“.

„Vulgarieji sociologai jau seniai apkaltino „Ivanovą“ turint glaudžius ryšius su reakcine epocha, jos pesimizmu, visiškai svetimu mūsų laikų žmonėms“ (V. Zabarauskas 1966)

Panevėžio teatro aktoriai patirties sėmėsi susipažindami su Maskvos A. Puškino vardo teatro ir Mažojo teatro „Ivanovo“ pastatymais. Pagrindinis Ivanovo atiteko S. Petronaičiui. Šis aktorius A. Zabarausko teigimu, ryžtingai atmeta vaidinamam herojui taikomus stereotipinius bruožus kurie, anot knygos „Panevėžio dramos teatras“ autoriaus, apibūdinami kaip „ivanovšičina“. Šis terminas yra paniekiantis smerkiantis, taikomas dejuojantiems neturintiems valios žmonėms. Juozas Miltinis su šiuo spektakliu stengėsi humanizmo idėjas, žmogaus charakterį. „Ne tik „Ivanove“ bet ir kitose to laiko J. Miltinio režisuotuose spektakliuose darbuose jaučiamas ryškus optimizmas, tikėjimas žmogumi. Kartu su menininko talentu vystėsi ir bendro humanizmo idėjos. Visi Miltinio darbai pasižymi humanizmu, giliu supratimu viso to kas žmogiška. Pirmuose darbuose apsiribota užuojauta ir meile skriaudžiamam žmogui. <...> Toks pasyvus humanizmas sukeldavo savotišką spektaklio nuotaiką.“ (V. Zabarauskas 1966 p. 73)

„Ivanovas“ buvo vienas labiausiai Miltonų traukusių veikalų. Miltonų viliojo vidinis Ivanovo pasaulis, dramatos vykstančios jame, vyliojo tragizmas slypintis šioje pjesėje „Ypač man artimas „Ivanovas“. Tai pati gražiausia pjesė <...> Ivanovas egzistuoja stingdančioje, minties gyvybiškumu pavojingoje aplinkoje. Aplinkiniams graužia baidus nuobodulys, juos iš viršaus ėda sklerozė, jie kalkėja, jie tampa vaikščiojančiomis, kalbančiomis mumijomis, kurios seilėjasi ir slidinėja ant savo sielių. Gyvena numirę. Tai tragiška...“ (T. Sakalauskas p. 1981)

Juozas Miltonis savo repertuarą spektaklių kuriuos „reikia suvaidinti“ susikūrė dar pats krimsdamas mokslus Prancūzijoje. Prie jo buvo eita nuosekliai, ugdant aktorius pradedant nuo paprastesnių veikalų, laukiant kol aktoriai ir publika įgaus daugiau patirties. Miltonis siekė praturtinti tiek aktorių (mokydamas jų skatindamas dėmėtis klasikiniais literatūros kūriniais, rekomenduodamas knygas kurias „reikia“ perskaityti), tiek žiūrovą stangėsi teatrą padaryti ne vien linksmintoju (J. Miltonis visiškai atmesdamas tokio teatro koncepciją) stengėsi padaryti teatrą intelektualiu, filosofiniu. „Miltonis ugdė ne siauro akiračio aktorių, formaliai išmokstantį scenos gudrybių, bet visų pirma žmogaus asmenybę, besistengiančią suvokti, kokios erdvės ir gelmės slypi joje, kokią prieštarą prigimtis ir komplikuoti santykiai su aplinka. Teatrą, apsiribojantį publikos linksmintojo vaidmeniu, Miltonis laikė prarastu, nevykdančių menui skirtos misijos. „ (J. Glinskis 2001)

J. Miltonis atsisakė tos teatrinės sistemos pagal kuria tuo metu buvo rengiami aktoriai. Jis koncentravosi į filosofinius svarstymus, dvasinių impulsų nagrinėjimu, kryptingų atėjimu prie atliekamo vaidmens esmės ir esybės. Tie kas mokėsi pas Miltonų mokymąsi apibūdina kaip vaikščiojimą ant bedugnės krašto, bet žvelgiant ne į bedugnės tamsumas, o į dangų. Režisieriaus mokinys Giedrimas Gabrėnas vaikščiojime ant bedugnės krašto žvelgiant į dangų randa ir žaidimo elementų. „ kiek tame žiauriame žaidime su savimi ir kitais su gyvenimu ir mirtimi – kiek jame filosofinės šelmystės, mistifikacijų, vos tvardomo kvatojimo. Režisierius atsisakantis teatrinės sistemos, bet labiau susirūpinęs užslėptų dvasinių impulsų žaidimu aktoriuje, jų įsisąmoninimu, kryptingu prasiveržimu kuriant vaidmenį – toks režisierius negalėjo neturėti savo metodų savo poveikio priemonių, savų signalų ir ženklų“ (J. Glinskis 2001)

Juozo Miltonio dramatos teatro studijoje išugdyti aktoriai

Vaclovas Blėdis 1940 12 06 – 1999 09 08
Aleksna Jonas 1940 12 06 – 1964 09 30
Babkauskas Bronius 1940 12 06 – 1975 10 21
Vitkus Kazys 1940 12 06 – 1995 01 05
Dulksnytė Janina 1940 12 06 – 1945 04 23
Lapinskas Zigmąs 1940 12 06 – 1962 12 21
Žilinskaitė Elena 1940 12 06 – 1944

Gydavičius Balys 1940 12 06 – 1947 05 01
Matulaiytė Jadvyga 1940 12 06 – 1962 12 21 / 2007
Pauliukaitis Gediminas 1940 12 06 – 1942 04 23
Kazakevičius Vladas 1940 12 06 – 1941 06
Verikaitė Zofija 1940 12 06 – 1941 05
Ruminavičiūtė Veronika 1940 12 06 – 1942 08 15
Jarmolajevus Eugenijus 1940 12 06 – 1941 08 01
Keturakytė Vyskupienė Marija 1940 12 06 – 1949 01 01 / 2007 05 31
Kačinskaitė Konstancija 1940 12 06 – 1943 08 15
Paska Stasys 1940 12 06 – 1945 06 01
Končiūtė Paulina 1940 12 06 – 1945 08 15
Tautkevičius Valdas 1940 12 16 – 1946 10 15
Grudis Vladas 1940 12 16 – 1941 08 01
Kosmauskas Stepas 1941 01 15 – 1985 03 25
Kasiulis Adalbertas 1941 04 16 – 1945 09 01
Bakštys Albertas 1941 05 01 – 1942 08 15
Banionis Donatas `1941 06 01
Gerinaktė Birutė 1941 09 01 – 1942 10 01 / 2001
Karka Gediminas 1941 11 01 – 1991 05 07
Kzlauskas Jonas 1941 – 1944
Stepukonytė Veronika 1942 01 01 – 1943 09 01
Žindulis Petras 1942 09 01 – 1943 02 01
Karka Vytautas 1943 02 01 – 1957 10 24
Konkalevičiūtė Ona 1943 04 01 – 1962 12 21 / 2008 01 06
Zdanevičiūtė Regina 1943 04 01
Šulgaitė Eugenija 1943 04 01
Brevaitė Stasė 1943 04 01 – 1949 11 30
Slavinskaitė Marija 1943 09 19 – 1944 07 01
Gaigalaitė Viktorija 1943 12 15 – 1945 04 15
Klasčius Romualdas 1944 09 01 – 1964 12 10
Keturakis Mykolas 1944 09 01 – 1949 01 20
Juodis Ignas 1944 10 20 – 1949 06 29
Gabriūnaitė Ona 1944 12 01 – 1946 07 01
Pranckūnas Eduardas 1946 12 01 – 1946 08 15
Beriozovas Jurgis 1944 12 15 – 1946 08 15
Ločeris Algis 1944 12 15 – 1945 07 01
Dovidonytė Aldona 1945 01 01 – 1946 08 15
Rutkutė Danutė 1945 04 01 – 1946 08 01
Zulonas Povilas 1945 11 06 – 1949 03 01
Hokušaitė Henrieta 1945 12 01 – 1989 08 31
Mikalauskaitė Romualda 1945 12 01 – 1973 09 01 / 2008 01 21
Teličėnas Albertas 1946 10 15 – 1950 04 15
Vaitkevičiūtė Aldona 1947 11 01 – 1949 08 15
Jučas Juozas 1940 09 01 – 1950 12 15
Žilevičius Leonidas 1948 09 01 1950 12 15
Blėdytė Julė 1948 09 01 – 1984 08 01
Masiulis Algimantas 1948 09 16 1976 07 01 / 2008 08 19
Smeltorius Vytautas 1948 10 01 – 1950 01 18
Konkulevičius Vladas 1949 08 01 – 1952 02 23
Hokušinaitė Regina 1949 – 09 16 – 1952 08 09
Adomavičiūtė Liudvika 1950 02 01 – 1971 11 01
Petronaitis Stasys 1951 01 01 – 1972 10 05

Liesytė Laimutė 1950 04 27 – 1972 12 16 / 2003 01 29
Telyčėnaitė Elvyra 1950 10 01 – 1951 09 01
Juronytė Danutė 1951 05 01 – 1954 07 16
Eustachijus Aukštikalnis
Urvinis Romualdas 1954 04 10
Vabalas Raimondas 1953 11 01 – 1956 07 01
Pažemeckas Česlovas 1954 04 16 – 1970 12 30
Brtkutė Tabita 1954 05 01 – 1955 04 22
Sklenikas Antanas 1955 09 01 – 1959 12 31
Zuslikaitė Joana 1956 11 16 – 1960 03 01
Jatautas Valdemaras 1956 08 01 – 1964 09 01
Santaras Vytautas 1956 10 16 – 1962 08 21
Korsakaitė Danutė 1957 03 16 – 1962 11 12
Vadapolaitė Viktorija 1957 03 16 – 1962 12 21
Kuncaitė Gražina 1957 06 16 – 1959 05 16
Rimeika Henrikas 1960 01 08 – 1964 07 16
Steponavičius Petras 1960 03 17 – 1964 11 11
Matulaitytė Eleonora 1961 02 04
Melėnaitė Dalia 1962 09 01
Vidugirytė Danutė 1963 08 – 2007 01 14
Babkauskas Aurimas 1963 11 01 – 1972 08 01
22Dūkšta Alfredas 1964 09 01 – 1965 12 01 __ 1969 01 06
Kežys Petras 1964 11 16 – 1968 09 29
Šarauskas Vaclovas 1964 11 26 – 1965 11 23 / 1968 08 01 – 1963 09 01
Ginkevičius Limas 1964 10 01 – 1973 01 01
Drazdauskaitė Rūta 1965 01 04 – 1965 08 24
Šabaniauskas Juozas 1965 03 01 – 1969 10 16
23Pazikas Rimantas 1965 03 01 – 1965 11 23 / 1968 12 16 – 2010 09 20
Viščinis Antanas 1965 03 01 – 1968 09 20
Urbonavičiūtė Gražina 1965 03 01
Mitkutė Diana 1965 03 01 – 1966 08 01
Povilaitis Benius 1965 03 01 – 1965 11 03
Lizaitė Regina 1965 10 06 – 1967 08 07
Kožiniauskaitė Irena 1965 12 08 – 1968 08 23
Mitknius Vytautas 1966 01 21 – 1966 06 06
Paulavičius Algis 1966 01 21
Jansonas Rudolfas 1966 11 01
Keraminas Vidmantas 1967 04 01 – 1983 05 12
Vasiulytė Irena 1967 08 04
Valužis Juozas 1967 08 04 – 1968 11 13
Maslauskaitė Marytė 1970 12 16 – 1978 08 07 / 1968 08 20
Laucevičius Liubomiras 1968 – 08 23 – 1975 08 11
Bedoraitytė Violeta 1967 09 21 – 1969 08 07
Medževerpis Gintautas 1968 08 23 – 1968 11 14 / 1971 01 05 05 – 1984 06 20
Barysas Juozas 1968 12 01 – 1971 08 06
Mackevičiūtė Irena 1968 08 23 – 1976 09 24
Bartusevičius Vidmantas 1968 08 24 – 1991 06 11
Stasiulionis Jonas 1968 12 16 – 1983 01 04
Matula Virginijus 1969 09 20 – 1971 08 01
Kupšys Edvardas 1970 08 16 – 1976 07 01
Steponkaitė Lilija 1972 09 01 – 1976 07 01
Varnas Saulius 1971 08 06 – 1973 09 15

Maciulevičius Antanas 1970 10 01 – 1972 05 01
Petrusevičius Regimantas 1979 09 01 – 1974 10 01
Garliauskas Jonas 1973 10 01 – 2002 04 13
Kairytė Regina 1973 01 20
Astrauskaitė Regina 1974 06 01
Breivė Evaldas 1974 08 06 – 2000 12
Albertas Tumas 1976 02 01 1986 05 06
Albertas Astrauskas 1976 02 01 – 1982 09 01
Laima Mališauskaitė 1976 04 16
Keleris Albinas 1976 08 16 – 1976 11 03 / 1980 11 11
Šimkevičius Laisvs 1976 08 16 – 1977 04 01 / 1978 09 13 – 1981 09 01
Rima Šataitė 1976 08 16
Julius Tamošiūnas 1977 03 16
Jasikevičiūtė Loreta 1977 08 16 – 1982 08 01
Neveriauskas Vytautas 1977 08 16 – 1988 09 01
Garbačiauskas Kęstutis 1978 09 13 – 1990 08 15
Petkačimas Algimantas 1979 02 01 – 1980 01 02
Gustytė Alma 1978 09 15

4. MAESTRO J. MILTINIO ASMENYBĖS FENOMENAS

4.1 J. Miltinio asmenybės fenomenas laikmečio ir aplinkos išdava.

Miltinio teatras laikomas savitu, bet labai reikšmingu Lietuvos kultūros reiškiniu. Tik baigęs valstybės teatro vaidybos mokyklą Miltinis iškart ėmėsi galvoti kaip išgelbėti teatrą nuo primityvaus mąstymo, paviršutiniško vaizdavimo, dirbtinumo, nuo tos „lunatiškos gestikuliacijos...“ (Aleksandras Guobys „Lietuvių teatro mokyklos“ 2001)

Studijos Paryžiuje, žinių gilinimas Londone Miltiniui leido gerai susipažinti su Vakarų Europos teatine kultūra ir įnešti eksperimentavimo dvasią į iki tol ramybės būsenoje gyvenusi Lietuvos teatrą. Miltinis buvo ta asmenybė Lietuvis teatro gyvenime kuris buvo susipažinęs tiek su rytų tiek su vakarų teatro kultūra. Šių skirtingų mokyklų išmanymas leido jam sukurti savitą teatrinę mokyklą. „Juozo Miltinio spektakliai buvo trasi Lietuvos teatrinio gyvenimo atsinaujinimas, orientavęs jį nuo buitinio į intelektualinį teatrą. Režisierius stengėsi suformuoti savitą aktorių ugdymo mokyklą, atverti naujas dekoratyvinio ir muzikinio spektaklių apipavidalinimo galimybes, padėti naujus vaidybos pagrindus. Išskėlė režisieriaus vieningai

vadovaujamo ir sintetinio, jungiančio daugelį meno rūšių, teatro idėją.“(Rūta Skendelienė „Juozas Miltinis kūrybinė studija“1995)

Juozas Miltinis, vertinęs estetiką ir turėjęs išlavintą skonį daiktams, turtų nekaupė. Svarbiausiu ir vertingiausiu turtu jis vis dėlto laikė knygas ir paveikslus, kuriuos dažniausiai gaudavo dovanų iš savo draugų ir pažįstamų. J. Miltinio namuose galima pamatyti Adomo Galdiko, Vytauto Kazimiero Jonyno, Algimanto Mikėno paveikslų, keletą paties režisieriaus portretų. „Duokite man dažų, aš parodysiu, kaip mane piešti“, – kartą pasakė J. Miltinis. Nors dailininko duona režisieriaus rimčiau nesudomino, viešnagės Paryžiuje metu lankyti dailės istorijos kursai Luvre rodo, jog J. Miltinis buvo visapusiškai išsilavinusi asmenybė. Taip pat J. Miltinis turėjo savo asmeninę biblioteką, kurioje gulėjo daugiau nei 3500 knygų, 18 kalbomis ir tik 200 lietuvių kalba. J. Miltinis buvo neišskiriamas ne tik su škotų terjeru Arieliu, ištikimu gastrolių palydovu (kurio antrininko rinkimai visai neseniai vykę Panevėžyje), bet ir su mažais, vos į delną telpančiais užsienio kalbų žodynėliais, kuriuos mėgdavęs skaityti net repeticijų metu, pasiėmęs tokį pat nedidelį didinamąjį stiklą. (Žurnalas IQ 2008)

Juozo Miltinio pasaulėžiūrai didelę įtaką padarė patirtis įgyta vakarų Europoje. Po valstybinių teatro studijų ir darbo Šiaulių teatre Miltinis pasirinko tolimesnius teatro mokslus Paryžiuje. Tačiau prieš patenkant į teatro studiją Paryžiuje J. Miltinis stebėjo M. Reinharto teatro spektaklius Vokietijoje. Vytauto Didžiojo universiteto docentė Rūta Skendelienė nagrinėjusi Juozo Miltinio kūrybinės studijos veiklą ir paties J. Miltinio kūrybinį kelią savo knygoje rašo: „J.Miltinis sudomino M. Reinharto spektaklių muzikinis ir dekoratyvinis apipavidalinimas. Čia buvo bandoma suderinti atskirtas spektaklio išraiškos priemonės, stilistiškai jas suvienyti.“

Miltiniui, anot R. Skendelienės, ypač didelį įspūdį padarė M. Reinharto klasikinių veikalų pastatymai, kuriuose senieji dramaturgai atsiskleidė kaip gyvi amžininkai, gvildenantys šiuolaikiniai visuomenei opias problemas. Didžiausią įspūdį M. Reinharto teatre Miltiniui paliko aktoriai. J. Miltinis ypač susižavėjo šiek tiek pakylėta, bet subtilia psichologine vaidyba. R. Skendelienė būtent čia bando išvelgti būsimo J. Miltinio teatro aktorių vaidybos specifika ir ištakas. „Vaidybos, kai ji psichologiškai motyvuota, kartu yra ir metaforiška, atskleidžianti statomo veikalo potekstę.“ (R. Skendelienė 1995)

J. Miltiniui M. Reinharto spektakliai buvo primoji pažintis su psichologiniu teatru ir vakarų Europos teatru.

4.2 Panevėžio dramos teatras ir J Miltinis.

Panevėžio dramos teatrui Juozo Miltinio vardas suteiktas 1995 metais, taip įprasminant režisieriaus padaryta darbą. Miltinis buvo tas žmogus kurio dėka Panevėžys tiek Lietuvoje, tiek

už valstybės ribų tapo žinomas kaip – teatro miestas. Tiek vyresnės kartos Panevėžio teatro aktoriai, kurie mokėsi J. Miltinio teatro studijoje, tiek jaunesniosios aktorių kartos atstovai vienbalsiai pripažįsta, kad – Juozas Miltinis neatsiejama teatro dalis. Tai savo straipsnyje „Juozo Miltinio dramų teatras. Amžina vertybė“ patvirtina Raimonda Mikučionyte teigdama kad: Visi kalbinti teatro žmonės nepamiršo pasakyti, kad Juozo Miltinio dramų teatro istorija susieta su vienu asmeniu, viena nepaprastai ryškaus talento asmenybe – režisieriumi Juozu Miltiniu. Todėl teatrą tai daro išskirtinį ir nepakartojamą, todėl iš teatro ir reikalaujama daugiau. (R. Mikučionytė „Juozo Miltinio dramų teatras. Amžina vertybė“ Kultūros balsas)

Teatro kolektyvo formavimą Miltinis pradėjo dar dirbdamas Kaune Darbo rūmų teatro studijoje. Leidus kurti teatrą Panevėžyje J. Miltinis į miestą atvyko su aktorių trupe. Pirmuoju Panevėžio dramų teatro kūrybos laikotarpiu (1940–1954) formavosi trupė, buvo įkurta studija.

Tuo metu pastatyta nemažai lietuvių dramaturgų ir pasaulinės klasikos kūrinių: K. Binkio, A. Vienuolio, S. Čiurlionienės, Ž. B. Moljero, K. Goldonio, B. Džonsono ir kitų autorių pjesių.

Spektaklius režisavo pats J. Miltinis, taip pat Vaclovas Blėdis, Jonas Alekna. (R. Mikučionytė „Juozo Miltinio dramų teatras. Amžina vertybė. Kultūros balsas)

Antrasis teatro laikotarpis gali būti vadinamas teatrinių principų laužymo ir pasipriešinimo tarybiniai sistemai laiku. Šis laikotarpis teatrui buvo išbandymų laikotarpis, iš teatro vadovo pareigų buvo atleistas tetaro įkūrėjas. Tačiau nepaisant to J. Miltinio pradėti darbai buvo tęsiami jo mokinių, o Miltinis tapo pilkuoju kardinolu kuris, nors oficialiai ir nebevadovavo teatrui tačiau savo ištikimų mokinių ir bičiulių pagalba, galėjo dalyvauti teatro gyvenime.

„ Ir šis kūrybos laikotarpis pasižymėjo būtinybe atiduoti priverstinę duoklę okupacinei valdžiai. Teatro repertuaras pasipildė sovietinės dramaturgijos pavyzdžiais. Tačiau unikaliomis to meto menininkų pastangomis teatro scenoje įsitvirtino H. Ibseno, Bomašės, E. de Filipo dramų. Įdomu, kad teatrui vadovavę aktoriai išsaugojo J. Miltinio kūrybos gaires. Be to, jie visus pastatymus derino su pašalintuoju režisieriumi. 1959 metais J. Miltiniui buvo leista grįžti į teatrą ir vadovauti iki 1980-ųjų.“ .(R. Mikučionytė „Juozo Miltinio dramų teatras. Amžina vertybė. Kultūros balsas)

Miltiniui grūžus į teatrą prasidėjo kitas itin sėkmingas tetaro laikotarpis. „Nedidelio sovietinės Lietuvos miesto teatro scenoje buvo pastatyti garsiausi pasaulinės dramaturgijos šedevrai: V. Šekspyro, V. Borcherto, F. Diurenmato, A. Strindbergo, Sofoklio pjesės. Panevėžys tapo išskirtiniu teatrinės traukos centru visoje tuometinėje Sovietų Sąjungoje.“ .(R. Mikučionytė „Juozo Miltinio dramų teatras. Amžina vertybė. Kultūros balsas)

Juozas Miltinis savo išskirtiniu talentu, originaliu mąstymu ir jo aktorių trupė išsiskyrė savo drąsa nepabūgti sovietinės valdžios gniaužtu, tuo sudrebindami ir sudomindami teatrinę tiek

sovietų sąjungos, tiek Europos aplinką. Gandai apie Panevėžyje kuriamus spektaklius sklido visoje Europoje.

„Kiekvienas laikmetis turi savo privalumų ir išskirtinių svarbių bruožų. Tada buvo Juozas Miltinis: visi veržėsi pamatyti jo režisuotus spektaklius. Kaip pasakojama, į Panevėžį važiavo net iš tolimiausių kraštų.“ Sako jaunosios kartos Juozo Miltinio teatro aktorius Evaldas Stokė. Ilgametis teatro aktorius ir režisierius kalbėdamas apie J. Miltinio sukurtą teatrą sako: „Manau, kad šitas teatras per daug žinomas, kad jį būtų galima užmiršti arba vienu brūkšniu išbraukti iš istorijos. To padaryti neįmanoma, juolab, kad gyvuoja 70 metų ir apima nemažą laikotarpį, į kurį daug kas telpa: žmonės, personalijos, spektakliai. Tai amžinos vertybės, kurių negali sunaikinti laikas, sugriauti žmonės.

4.3 J. Miltinio asmenybės įtaka teatralų profesiniam formavimuisi

Juozas Miltinis teatro istoriku ir tyrinėtoju yra vadinamas išskirtine, talentinga asmenybe. Tokia asmenybe neabejotinai padarė didelę žmoniems kurie mokėsi Panevėžio dramos teatro kūrybinėje studijoje buvo išugdyti tokie aktoriai kaip Donatas Banionis, Regina Zdanavičiūtė Gediminas Karka ir daugelis kitų žinomų ir iškilių Lietuvos aktorių. Miltinio kūrybinėje studijoje būsimieji aktoriai mokslus pradėdavo kримsti būdami paaugliško amžiaus.

„Jis formavo mūsų gyvenimą, būtį. Mokė, kaip reikia gyventi, kad reikia mokytis kalbų, studijuoti psichologiją, lingvistiką....Dvasine veiklą užkrėtė. Jus vedė visus savo jėga, savo įsitikinimais. Atrodė, jo žodis išganys, nes jis negali klysti. Vedė būti individu, būti savimi. „Sunku, bet kenti, nes manai, kad kitur to nerasi, o čia, jei iškęsi,- pasieksi.“ (D. Banionis 2008)

Juozas Miltinis turėjo didelę įtaką tiek profesiniam, tiek asmeniniam aktorių gyvenimui. Režisierius aktoriams buvo ne tik kaip mokytojas, bet ir kaip tėvas. Taip galėjo nutikti todėl, kad būsimieji aktoriai į teatro studiją buvo surinkti būdami paaugliai, todėl režisierius jiems tapo autoritetu, tėviška figūra. Griežtumas ir reiklumas, kuriuo garsėjo Miltinis leido jam pažaboti paauglišką maištavimą ir paveikyti besiformuojančią asmenybę, nukreipiant ją tobulėjimo linkme. Kaip teigia Juozas Grušas – Vaikiškiems patrakėliams, „iš gatvės“ atėjus į studiją, į besikuriantį teatrą, Miltinis nebuvo „geras tėtušis savo vaikams“, o reiklius vadovas ir mokytojas, organizatorius. Jo repeticijos virsdavo pamokomis, studijomis, seminarais.“

Romualdas Urvinis į teatrą atėjęs būdamas vaikas, pirmasis jo darbas buvo – techninio pagalbininko. Pradėjęs nuo paprasto pagalbininko darbo R. Urvinis atskleidė savo aktorinius gabumus ir išaugo J. Miltinio auklėtinį. „Savo autobiografinėje knygoje aktorius pasakoja ne tik apie tai, kaip atsidūrė teatre, bet ir atsiminimus apie vieną iš savo gyvenimo mokytojų – Juozą Miltinį.“ (Goda Šilaikytė „Teatro genijus iš Dievo ir Žveries“ IQ Life Kultūra 2011)

J. Miltinis epiteta – gyvenimo mokytojas gavo ne veltui R. Urvinio teigimu „Jis buvo ne tik mokytojas scenoje, jis buvo ir savotiškas gyvenimo mokytojas. Susirinkęs nemažai jaunuolių, režisierius jiems tapo etiketo, inteligencijos ir intelektualumo vedliu. „Kaip sėdėti, kaip nusiimti skrybėlę“. Ir tai tik maža dalis to, ko reikalavo iš savo mokinių J. Miltinis. Egzistavo nematomas jo šešėlis net tuomet, kai aktoriai, nulipę nuo scenos, palikdavo teatrą. „Negalėjo būti jokio „sklaidymosi“ viešumoje“, – toliau tęsia aktorius. Pasirodo, bet kokie mokinių išsišokimai greitai pasiekdavo jų mokytoją ir vėliau skaudžiai atsiliepdavo repeticijų ir „antradienių“ metu. Antradieniai tapo nuolatinių privalomų susirinkimų laiku, kai režisieriaus aštraus, o dažnai ir skaudaus žodžio sulaukdavo visi to nusipelnę.“ (Goda Šilaikytė „Teatro genijus iš Dieno ir Žvėries“ IQ Life Kultūra 2011)

5. PANEVĖŽIO J. MILTINIO DRAMOS TEATRO ERDVĖS MENINIS ĮPRASMINIMAS

5.1 Teatro fojė – meno kūrinio eksponavimo vieta

Vieta skirta kūrybinio objekto eksponavimui: foje prie Panevėžio Juozo Miltinio dramos teatro mažosios salės.

Ši erdvė, kaip ir kitos teatro erdvės, yra išnaudojama parodų eksponavimui. Foje nėra nuolat eksponuojamų meno kūrinių. Vyraujančios spalvos: pastelinė geltona, natūralaus medžio spalvos grindys, foje taip pat stovi kėdės, kuriomis naudojasi žiūrovai laukdami spektaklių, jų spalva artima sienų ir grindų spalvai. Vyraujanti aplinkos spalva – šviesi geltona.

Erdvėje dominuoja tiesios ramios linijos, aiškios geometrinės formos. Erdvėje matomos ilgos tiesios linijos atsvara iš smulkių laužytų linijų sudarytoms grindims. Erdvėje taip pat dominuoja stačiakampio formos langai supantys patalpą iš dviejų pusių. Patalpoje yra laiptai besileidžiantys žemyn. Erdvė nuo laiptų atskirta aukštu turėklu kris eina horizontale linija eina beveik per visą patalpą.

Pav. 22 – 23 Vietos numatytos darbui eksponuoti vaizdas

Pav. 24 – 25 Patalpos skirtos darbui eksponuoti vaizdas

5.2 Erdvinės kompozicijos „TEATRALAS“ koncepcija

Magistro darbo kūrybiniai uždavimai įgyvendinti pasirinktas Panevėžio Juozo Miltinio dramos teatras. Šis teatras turi turtingą istoriją ir yra reikšmingas Lietuvos kultūros reiškiny. Profesorius A. Gaižutis apibūdindamas Juozą Miltinį ir jo sukurtą teatrą teigė jog „Dažnas jį apibūdindavo kaip intelektualų menininką, dargi retokai sutinkamą eruditą, stebinusį amžininkus savo pasaulėjauta ir teatine kalba. Juozo Miltinio teatras – Panevėžio teatras – ypatingas reiškiny mūsų kultūroje. Teatralogai ir kritikai sakydavo, kad šis teatras filosofinis.“

Juozas Miltinis mokydamas aktorius savo teatro studijoje rėmėsi Prancūzijoje įgauta patirtimi. Repeticijų metu salėje susirinkdavo visi aktoriai ir stebėdavo repeticiją net tuo atveju jei tame spektaklyje ne vaidindavo. Repeticijų metu išsakomos pastabos buvo pamokymai ne tik tam aktoriui apie kurio vaidmenį, bet ir kitiems trupės nariams. Siekdami išsaugoti režisieriaus išsakomas mintis ateities kartoms jo auklėtiniai ėmė įrašinėti jo repeticijas. Pirmieji įrašai padaryti slapta, vėliau įtikinus režisierių ir jam sutikus įrašinėta jau jam žinant. Remiantis

padarytais įrašais išleistos trys miltinio repeticijų knygos. Knygose atsispindi Miltinio filosofija, jo minčių eiga statant spektaklius.

Miltinis buvo išskirtinė asmenybė, su netradiciniu mastymu ir savitu požiūriu į gyvenimą. „Pagaliau jis turėjo savo teatrą, kuriame galėjo įgyvendinti ilgai brandintas mintis. <...> Tam prireikė daugelio metų kruopštaus darbo ir tik maždaug po dvidešimties metų nuo teatro atidarymo, pasirodžius geriausiems J. Miltinio spektakliams, žiūrovai ir teatralai su nuostaba suvokė, koks savitas, originalus teatras užgimė Panevėžyje.“(R. Skendelienė 1995)

Juozas Miltinis buvo neeilinė asmenybė, apdovanotas netradiciniu mąstymu. Miltinis vadovaudamas teatrui ir šalia veikusiai vaidybos studijai ne tik statė spektaklius bet ir ugdė aktorius. Ugdydamas aktorius Miltinis ugdė asmenybes, kuriančius ir mąstančius žmones. J. Miltinis buvo tas režisierius kuris mokydamas aktorius atsisakė griežtos teatrinės sistemos ir labai domėjosi užslėptu dvasiniu impulsu žaidimu aktoriuje, jų įsisąmoninimu, kryptingumu ir aktyviu prasiveržimu kuriant vaidmenį, - toks režisierius negalėjo neturėti savo metodu, savų poveikio priemonių, savų signalų ir ženklų. (J. Glinskis 2001)

Siekiant atskleisti išskirtinę Juozo Miltinio asmenybę skulptūrinei kompozicijai pasirinkta netaisyklinga geometrinė forma. Kūrinio eksponavimo vieta – kolonos, skulptūrinė kompozicija vizualiai deformuoja lygias, aiškias geometrinę formą turinčias kolonas. Ši deformacija tai – netradicinio Juozo Miltinio mąstymo ir svitos mąstymo sistemos simbolis. J. Miltinio amžininkai vienbalsiai pripažįsta režisierių buvus išskirtinio mąstymo ir talento asmenybę, lygios kolonos formos deformacija atspindi Juozo Miltinio sukurtą savitą aktorių ruošimo metodiką, kuri išugdė Lietuvoje ir už šalies ribų. J. Miltinis rėmėsi ne tuo metu dominavusia Stanislavskio aktorių rengimo metodika, o savita metodika sukurta remiantis patirtimi įgyta režisieriui mokantis Prancūzijoje. Sujungęs skirtingas mokyklas Juozas Miltinis sukūrė savitą, niekam kitam nebūdingą sistemą. Jis pažvelgė į aktorių rengimą „kitu kampu“. Kolonų deformavimas atspindi savitą J. Miltinio požiūrį, ne atmetant tradicinį požiūrį į pasaulį o pratūtinat ir patobulinant jį.

Skulptūrinė odos kompozicija „Teatralas“ sukurta Panevėžio Juozo Miltinio dramos metrui, ja siekiama įprasinti Maestro Miltini jo įkurtą tetaro studiją ir studijos auklėtinius. Ši skulptūrinė kompozicija skirta atlikti tiek dekoratyvinę tiek edukacinę funkciją, supažindintų visuomenę su buvusiais ir esamais teatro aktoriais bei kitais kultūros ir meno atstovais kūrusias Panevėžio mieste.

Pirmoji kolona skirta Juozui Miltiniui, jo studijoje studijavusiems mokiniams. Ši darbo dalis skirta teatrui, todėl joje matome teatro simboliu tapusias kaukes kurios tarsi vaiduokliai išnyra ir plokštumos. Šioje kompozicijoje dominuoja - teatras, toks teatras kurį sukūrė Juozas Miltinis, MAESTRO MILTINIS. Vienoje iš pirmosios kolonos pusių matome surašyti aktoriau

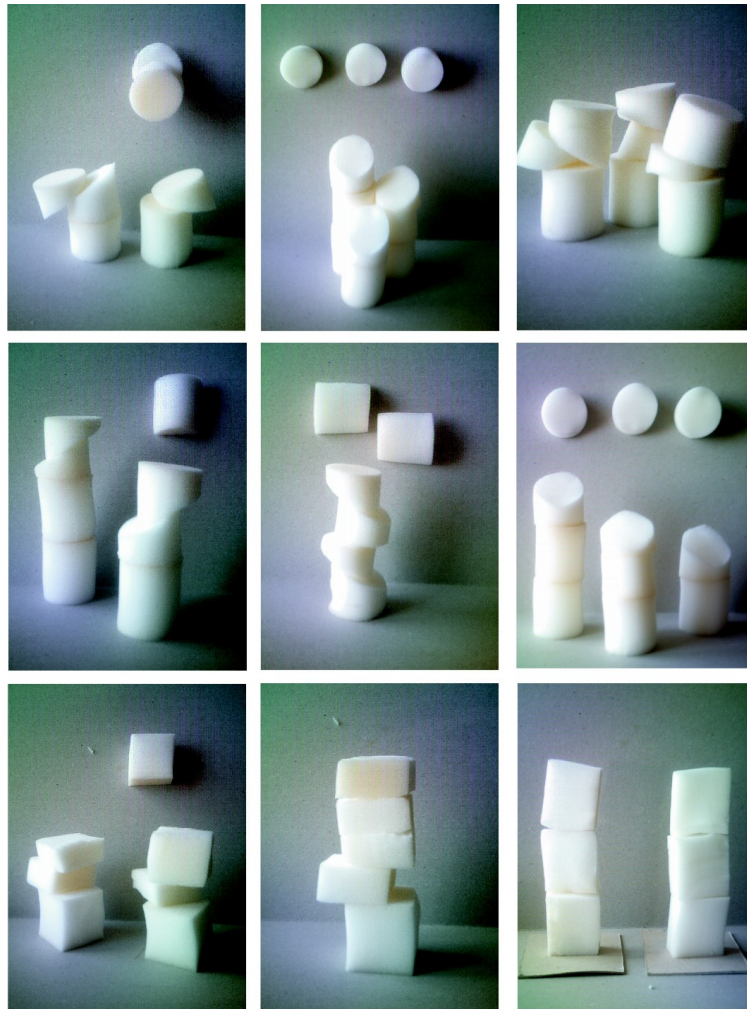
mokėsi Panevėžio dramos teatro studijoje. Šioje unikaliajoje teatro studijoje mokėsi daug aktorių, vieni jų liko vaidinti Panevėžyje, kiti išvyko į kitus Lietuvos teatrus, kolonoje surašyta tik maža ryškių ir talentingų aktorių, vaidinusių ir tebevaidinančių Panevėžio Juozo Miltinio dramos teatre, dalis.

Antroji kolona skirta Panevėžio miestui ir jame kūrusiems įvairių meno sričių atstovams. Pasirinktos tokios meno sritys: Literatūra (pegasas), dailė (paletė), muzika (arfa), teatras (kaukės). kiekvienoje šakoje surašyti žmonės kūrę ir gyvenę Panevėžyje vienu ar kitu savo gyvenimo periodu. Pasirinkti tokie kūrėjai: Matas Grigonis, Elena Mezginaitė, Bernardas Bučas, Bronius Kutavičius, Gabrielė Petkevičaitė – Bitė, Kazys Naruševičius, Stasys Eidrigėvičius, Vytautas Mikalauskas, Salomėja Nėris, Antanas Belazaras, Mykolas Karka, Jonas Lindė – Dobilas, Juozas Zikaras, Vladas Paulauskas.

Šių dviejų kolonų simbioze siekiama parodyti kokia svarbią vietą Panevėžio kultūriniam gyvenime užėmė ir iki šiol užima teatras ir žmonės kūrę jame.

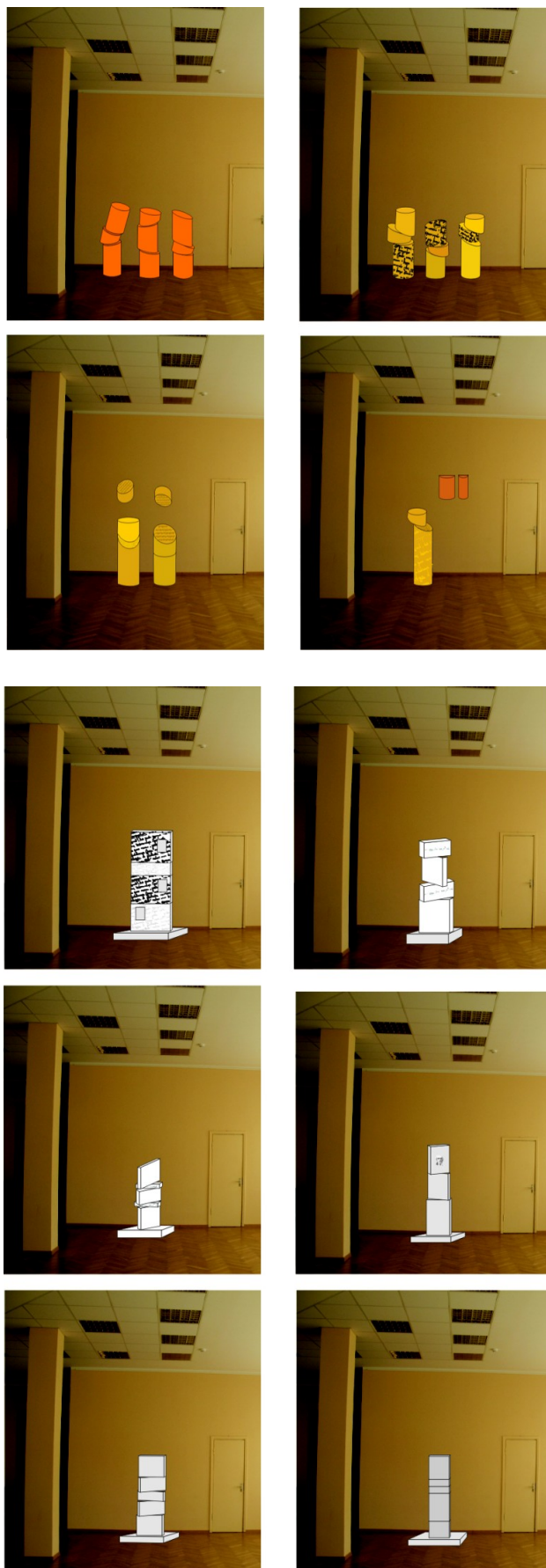
5.4 Meninio sprendimo paieškos: eskizai, maketai

Po pradinio eskizavimo „Dienoraštyje“ toliau ieškant objekto formos buvo daromi maketai. Maketams pasirinkta medžiaga – paralonas. Ši medžiaga pasirinkta dėl galimybės lengvai suteikti norimą formą.

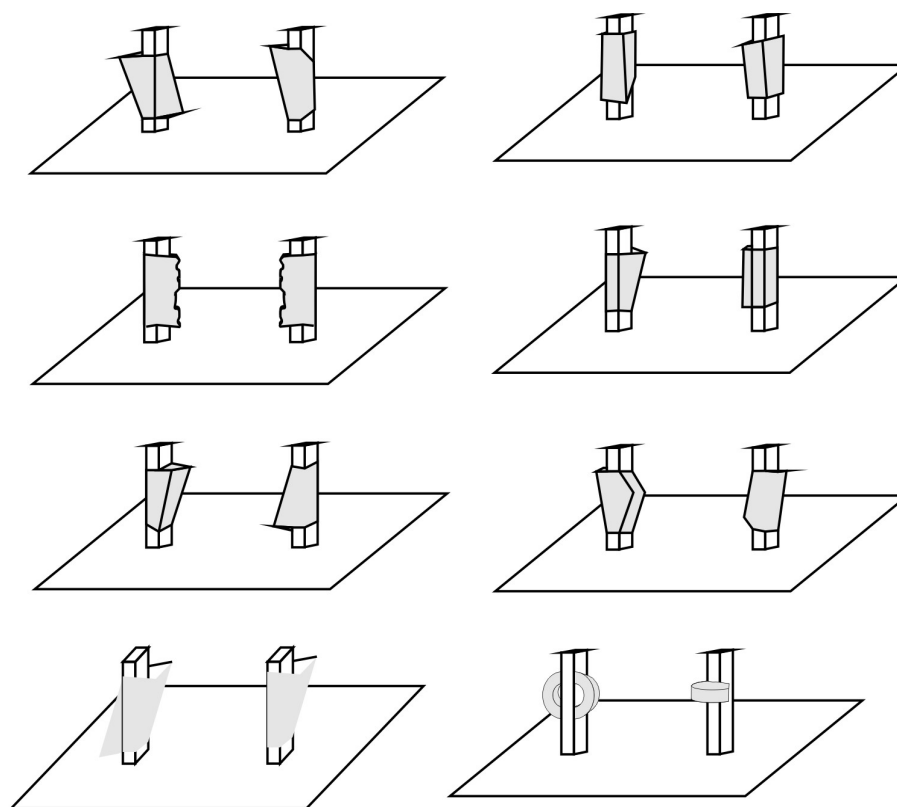
Pav. 26 Maketai

Pirminiai eskizai

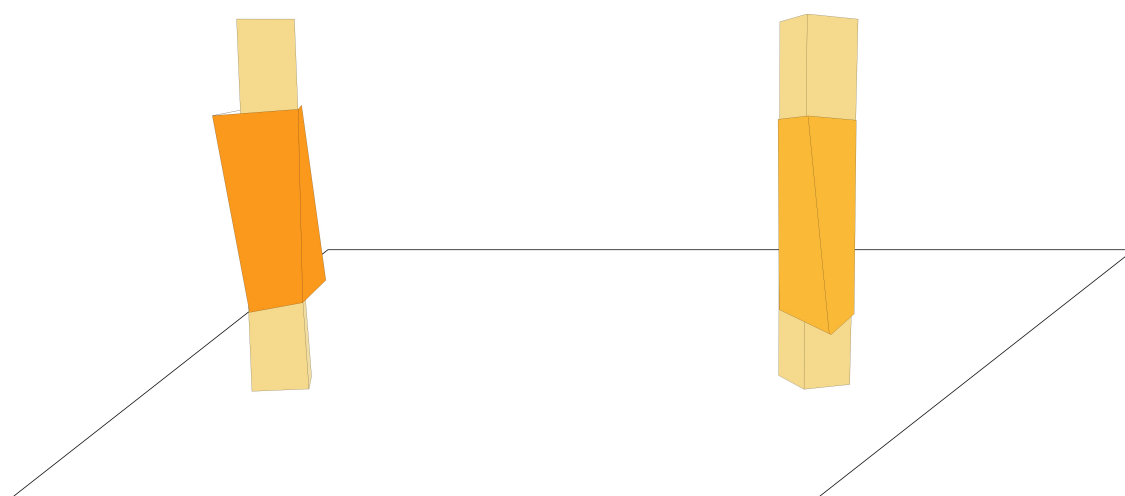

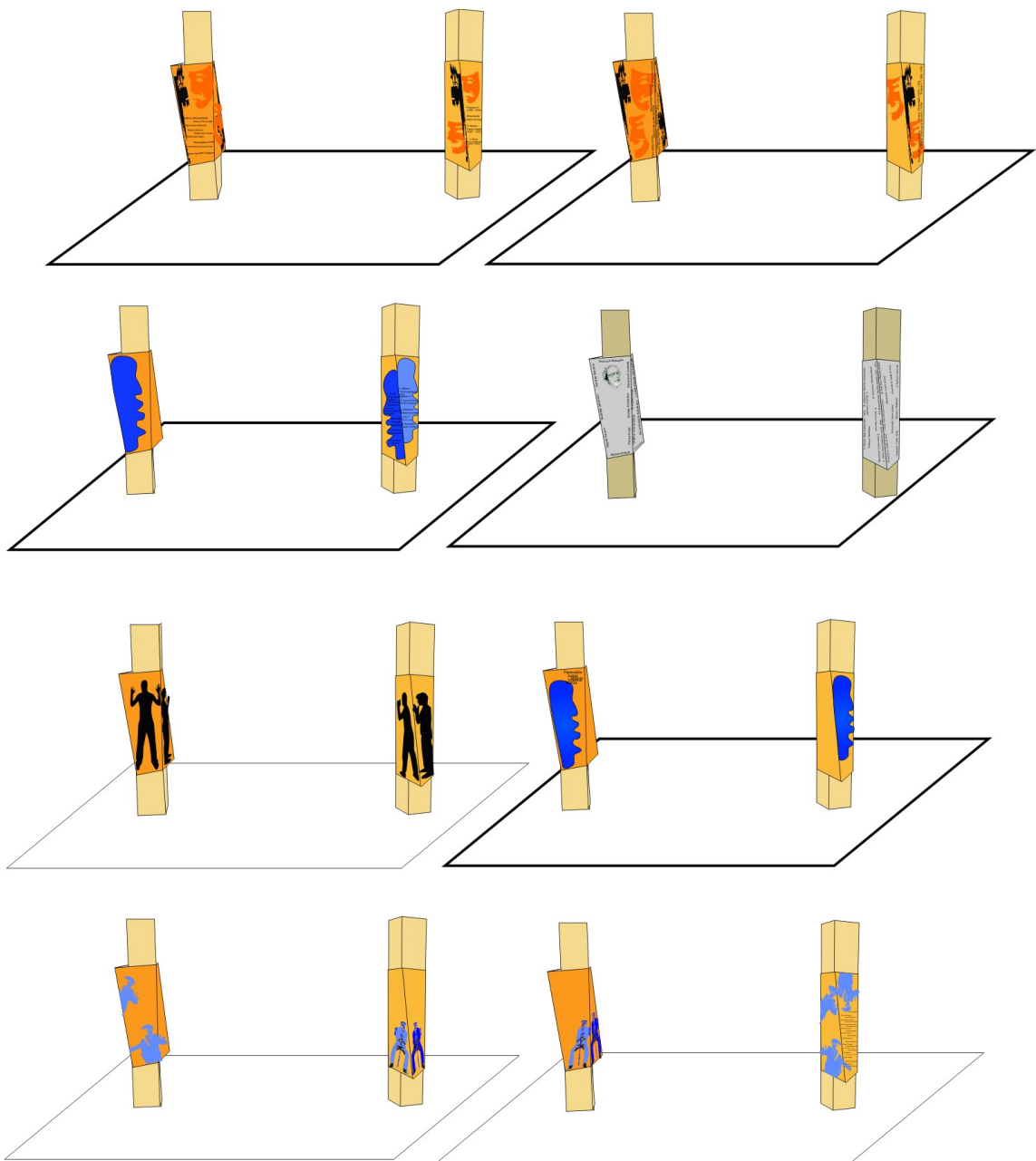
Pav.27 pirminiai eskizai

Vēlāu buvo nuspręsta, kad kūrinys gali konkuruoti su patalpoje jau esančiomis kolonomis. Todėl buvo priimtas sprendimas išnaudoti patalpoje jau esančias kolonas, jas paversti meno kūrinio pagrindu. Toliau eskizuota norint sukurti skulptūrinius objektus kolonomis.

Pav. 28 eskizai kolonomis

Pav. 29 Kolonos eskizai

Pav. 30 – 31 formos paieškos maketai

Pav. 32 dekoru detalių vietos paieškos eskizai

Pav. 33 Galutinis eskizas

5.5 Medžiagos, meninės apdailos technikos, techniniai sprendimai

Kuriant skulptūrinę odos kompoziciją naudotos tokios medžiagos:

Pagrindas: Kartonas,

Plokščių sujungimui: kliais (lipalas) audinys, oda

Kartono plokščių išlyginimui naudotas glaistas

Reljefai: kartonas

Figūrų ir teksto reljefams naudotas 2,5 mm kartonas, kuris prie paruošto pagrindo klijuotas naudojant lipalą.

Odos paruošimas:

Skulptūrinei odos kompozicijai naudota kiaulės oda kuri prieš klijuojant pagrindą anilininiais dažais nudažyta oranžine spalva.

Tekstas ant odos užrašytas šilkografijos technologija.

Reljefų formavimui naudotas klijų mišinys: lipalas + tapetiniai klijai. Formuojant reljefus oda drėkinta vandenių ir stekos bei kempinės pagalba formuotas reikalingas reljefas.

Visas plokštumas padengus oda pradėtas tonavimo procesas. Keliais sluoksniais kempinės ir teptuko pagalba dėti anilininį odų sluoksnius kurių pagalba išgautas norimas spalvų perėjimo ir reljefų išryškinimo efekto.

Ryškinant reljefus (formas ir tekstus) pulverizatoriaus pagalba purkšta aplik reljefus patamsinant plotus aplink. Siekiant apsaugoti kūrinį nuo aplinkos poveikio ir užtvirtinti dažų sluoksnį plokštės padengtos akriliniu laku.

5.6 Kūrybinio projekto įgyvendinimas

Pagrindo ruošimas

Pav. 35 pagrindo plokščių klijavimas ir gruntavimas

Reljefų ruošimas

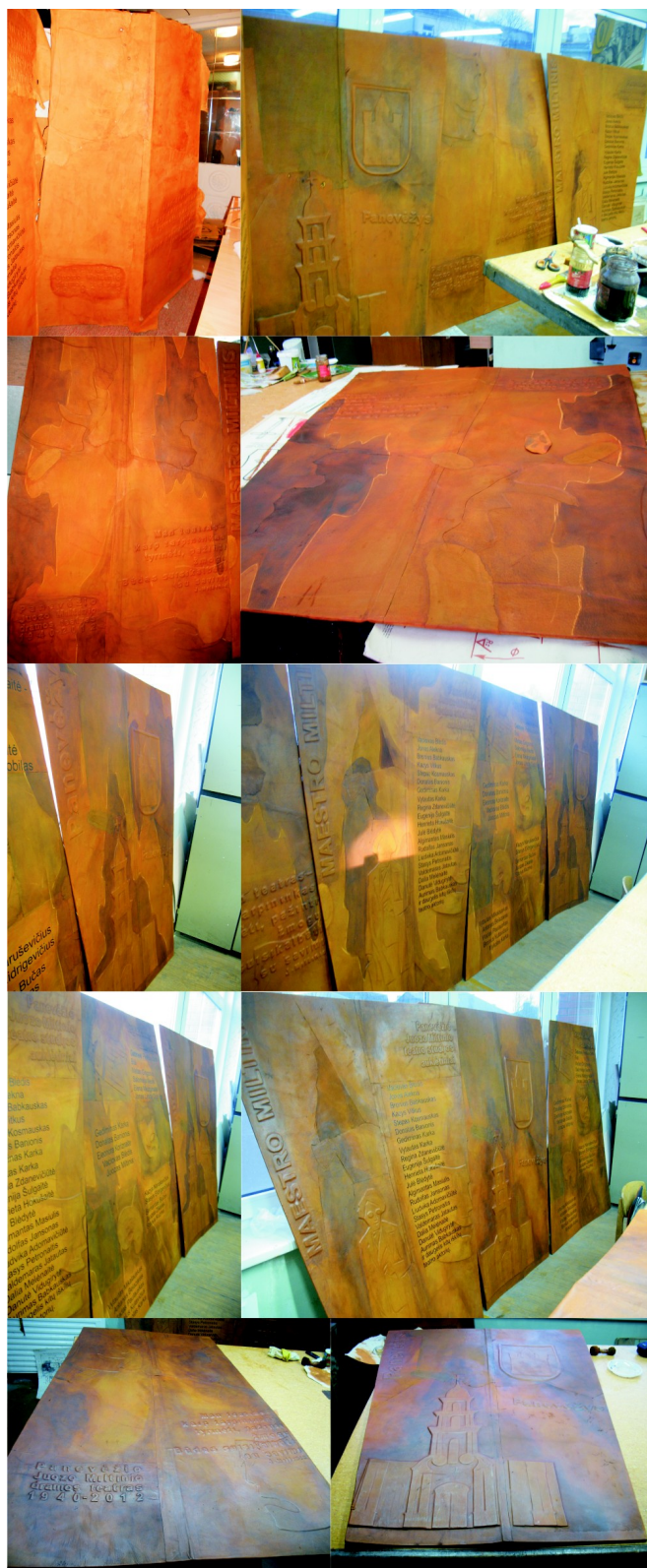
Pav. 36 reljefų klijavimas ant pasiruoštų plokščių

Reljefų traukimas oda

Pav. 37 reljefų traukimas oda, ruošimas teksto spaudimui

Tonavimas

Pav. 38 darbo tonavimas

Naudoti darbo įrankiai

Pav. 39 Darbo įrankiai stekos

Pav. 40 darbo įrankiai, glaistyklė

Pav. 41 darbo įrankiai guminė glaistyklė

Pav. 42 Paraloinis teptukas tonavimui

5.7 Kūrinio montavimas erdvėje, pristatymo rengimas valstybinei komisijai

Objektą atvežus į teatrą jis sustatytas prie plokštėms priskirtos kolonos. Išsiaiškinus kaip turi kabėti objektas, prie kolonos šoninių briaunų pritvirtintas kampainis prie kurio pridėjus plokščių kraštus jos pritintos kniedėmis. Sumontavus darbą erdvėje, kurioje jis bus eksponuojamas, jis fotografuotas ir filmuotas video pristatymui kuris bus rodomas vertinimo komisijai. Iš nuotraukų ir filmuotų vaizdų sumontuotas pristatymo filmukas. Siekiant kuo aiškiau ir išsamiau pristatyti darbą filmuke rodomas tiek bendras ekspozicijos vaizdas, tiek kiekviena kolona atskirai. Atskirai rodant kiekvieną kompozicijos dalį parodomi skirtingi kompozicijos segmentai – reljefai ir tekstai. Kiekvienas odinės skulptūrinės kompozicijos šonas parodomas atskirai, nuotraukos sudėliojamos taip, kad joms keičiantis parodomos visos kompozicijos pusės.

Pav. 43 – 44 darbų montavimas

Pav. 45 darbas prie kolonos pritvirtintas kniedėmis

Pav. 46 odos skulptūrinė kompozicija „TEATRALAS“

IŠVADOS

- 1 Sukurta kompozicija kuri leido įgyvendinti kūrybinę magistro darbo idėją, skulptūrinę odos kompoziciją skirtą Panevėžio Juozo Miltinio dramos teatrui „TEATRALAS“
- 2 Medžiagoje įgyvendinta dviejų dalių kompozicija kuri savo forma, koloritu, atlikimo technika ir kitomis raiškos priemonėmis leido perteikti išsikelta idėją.
- 3 Ieškant medžiagos iškelta užduotis susipažinti su Panevėžio Dramos teatro įkūrėjo Juozo Miltinio biografija, režisieriaus kūrybiniu keliu. Taip pat susipažinta su J. Miltinio kurto teatro psichologinio - filosofinio teatro koncepcija, Maestro Miltiniui imponavusius autorius ir spektakliuose nagrinėtas temas. Miltinis norėjo kurti intelektualinį teatrą kuris praturtintų žiūrovą. Savo teatre Miltinis statė tokių autorių kaip Ibsenas, Čechovas, Strimbergas, Shekspearas pjeses. Miltinis atmetė teatro kaip linksmintojo rolę, režisierius siekė ugdyti tiek aktorių tiek žiūrovą.
- 4 Išanalizuotas teatras kai socialinio gyvenimo atspindys bei menų samplaikos vieta. Įgauta žinių apie teatro erdvių įvairialypiškumą, plačias panaudojimo galimybes, teatrą kaip vietą vaizduojamojo menų kūriniais eksponuoti. Teatras visuomet stengiasi atspindėti žmonių gyvenimą, vienas detales paryškindamas kitas atmesdamas kaip nereikšmingas. Socialinio teatro atsiradimas tai teatro siekis atsinaujinti.
- 5 Šis darbas kurtas remiantis trimatės kompozicijos principais. Ši teminė skulptūrinė odos kompozicija sudaro dvi vieną kitą papildančios dalys kurios atlieka tiek estetinę tiek informatyvią funkcijas. Kūrinys pristato Panevėžio dramos teatro įkūrėją J. Miltinį ir jo teatro studijoje išugdytus aktorius, bei kitus žinomus Panevėžio kultūros veikėjus.

LITERATŪRA

1. Banionis D., „Memuarai“ Vilnius: Versus Aureus, 2004.
2. Buivydas R. „Architektūra: pozityviai ir negatyviai“, 2006,
3. Glinskis J. Juozo Miltinio repeticijos I knyga Baltos lankos Vilnius 2001.
4. Guobys A. „Lietuvos teatro mokyklos“ Vaga Vilnius 2001.
5. Gudzevičius, A Senovinių baldų restauratoriaus įžvalgos Vilnius. 2009.
6. Jakuška, V „Namų interjero akcentai“ Prieiga per internetą www.zvakinės.lt, 2010
7. Kmita R. Apie šiuolaikinį meną, provokacijų formas ir apie kai ką daugiau. Pvz apie Dievą, bet ne apie kirzę 2009-05-12
8. L. Baltuškinas magistro darbas Ugdymas Miltinio teatre darbo vadovas: dr. V. Kazragyte Vilnius 2005.
9. Malcėnaitė M., „Lietuvos tarybinis dramos teatras“. ats. redaktorius Gaižutis A Vilnius: Vaga, 1987.
10. Petuchauskas M. „Donatas Banionis“ Vilnius, Mintis 1976.
11. Pukelytė I. „Teatro erdvė ir naujosios vaizdo medijos“, VDA Vilnius 2010.
12. Sakalauskas T. „Monologai“ Vilnius, Mintis 1981.
13. Skendelienė R. „Juozas Miltinis“ Slenksčiai Kaunas 1995.
14. Šatavčiūtė L. Dailininkas ar Amatininkas? Menininkai ir dailiųjų amatų dajūdis tarpukario Lietuvoje Central and Eastern European online Library, 2007
15. Šilaikytė G. „Teatro genijus iš Dievo ir iš Žvėries“ Miesto IQ Life Kultūra 2011
16. Tutulytė J. „Dizianas socialiniame (Lietuvos) ūkyje, arba žmogus ir daiktinė aplinka visuotinio nepritekliaus sąlygomis, 2005
17. Trinkūnaitė Š. „Lietuvos teatro istorija“ ats. redaktorė hbl. dr.I. Aleksaitė Vilnius: Kultūros, filosofijos ir meno institutas, 2009.
18. Zabaraukas V., „Panevėžio dramos teatras“ Vilnius: Mintis, 1966
19. Šileikaitė Goda „Teatro genijus iš Dievo ir iš Žvėries“ Miesto IQ 2011 04 19
20. Čaikauskas Gintaras „Menai architektūroje: nuo dermės iki dekonstrukcijos“ Vilniaus Gedimino technikos universitetas 2010 m.
21. Novickas Andrius „Architektūros ir dailės prasmų Paieška išplėstame šiuolaikinės meninės kūrybos lauke“ Dailės katedra Vilniaus Gedimino technikos universitetas 2011
22. Krikščiūnas P. „Iš Mato Grigonio užrašų“ Žiemgala 1999 01
23. Alekninienė I „Salomėja Neris“
24. Baliūnas Jonas Lindė – Dobilas 1872 – 1934
25. Valdemaras Kukulas „Elenos Mezginaitės fenomenas“
26. Čiplytė J.V „Dailininkas Kazys Naruševičius“

27. Markuckytė E, Pilkauskas D, „Bernardas Bučas: Tarp akmens ir poezijos“ 2009 09 21
28. Vasiliauskiene R. „Lietuvos teatras trumpa istorija“ Vilnius Kultūros, filosofijos ir meno institutas“ 2009

Internetiniai šaltiniai

29. Cieškaitė-Brėdikienė L. „Dizaino raida. Nuo Morriso iki Morrisono“ Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2008
30. Early history of leather Prieiga per internetą: <http://www.cuirmale.nl/history/early.htm>
31. Jokubavičiūtė K. „Oda odytė odelė“ prieiga per internetą <http://www.durys.daily.lt/?t=1283502351>
32. Pinkevičienė S. Nauja miesto teatro salė - nauji iššūkiai ir galimybės 2009 -03-20 Prieiga per internetą <http://www.alytausnaujienos.lt/alytausnaujienos/paskutinionumeriostraipsniai/?nid=3039>
33. Šatavičiūtė – Natūliavičienė, „Lietuvos taikomoji dekoratyvinė dailė. Prieiga per internetą <http://www.tdailė.lt>, 2005
34. Teresas R. Gyvojo tetaro formulė Juozo Miltinio dramos teatras. 2007 m. 2011 02 16 Prieiga per internetą : [http://test.svs.lt/?Nemunas;Number\(190\);Article\(4544\):](http://test.svs.lt/?Nemunas;Number(190);Article(4544):)
35. Kučinskaitė Elvyra „Kultūrinis Panevėžio pulsas „kūrėjams vis dar ydomu būti kartu „2011 02 16 <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2006-02-15-kulturinis-panevezio-pulsas-kurejams-vis-dar-idomu-buti-kartu/5493>
36. Šiuolaikiniai odiniai baldai Prieiga per internetą: <http://cubeme.comblog20100422still-lives-series-by-yvonne-fehling-jennie-peiz> Žiūrėta: 2011 05 20
37. Greevwod G. Leather art Prieiga per internetą: <http://dailyartmuse.compage28s=rag> Žiūrėta: 2011 05 20
38. Leather art, leather masks <http://www.ourbrisbane.comwhats-onfieritalia-italian-festival2810428.sanica-det>
39. Nacho Carbonell „Skin“ collection <http://furnishh.comskin-collection-by-nacho-carbonell20090428> Žiūrėta: 2011 05 20
40. Rex Lingwoo Leather art <http://www.makersgallery.comrexlingwoodtables.htm>
41. Poltrona Frau: odinių baldų menas būti dėmesio centre Prieiga per internetą: <http://milanobaldai08.blogas.lt/poltrona-frau-odiniu-baldu-menas-buti-demesio-centre-9.html> Žiūrėta: 2011 03 21
42. Leather Furniture Collection Upcycled fom Used Suitcases Prieiga per internetą: <http://dornob.com/leather-furniture-collection-upcycled-from-used-suitcases/> Žiūrėta: 2011 03 21

PRIEDAI

PRIEDAS 1

ANALOGAI

Alicijos Martin knygu instaliacija 2010 <http://design-milk.com/cascading-books/>

Adel Abdessemed istaliacija, David Abdessemed galerija Niujorke 2009
<http://xplanes.tumblr.com/post/8011155405/sunday-fantasy-337-like-mother-like-son>

Mehmetas Ali Uysalas Belgija Chaudfontaine parkas <http://www.flickr.com/photos/mmarsupilami/5081885214/>

Oscar Santillan Failed dawn šviesos instaliacija <http://www.ignant.de/2009/10/08/failed-dawn-von-oscar-santillan/>

Tova Beck – Friedman istaliacija <http://www.biddingtons.com/gallery/beckfriedman/pages/08tovainstallsoul.htm>

Wpid feather art freshome <http://myinteriordesign.us/art-installations-in-the-shape-of-fluid-pigeon-feathers-by-kate-mccgwire.html>

Batiste Debombourg instalacija <http://baptistedebombourg.com/en/works/turbo-0>

Barry Mcgee instalacija <http://papercutpanic.com/2010/05/23/barry-mcgee-installation/>

Matas Grigonis 1889 – 1971m.m.

Įvairiose Lietuvos vietovėse dirbęs vaikų rašytojas ir vertėjas Matas Grigonis minėtinas ir kaip tautosakos, ypač žaidimų ir smulkiųjų žanrų rinkėjas bei populiarintojas. Nuo 1908 m. rudens persikėlė į Panevėžį labdarių draugijos mokyklos vedėju. Karo metu buvo Kinešmos pr. mokyklos ir Marijampolės gimnazijos (Jaroslavlyje) mokytoju. Grįžęs į Lietuvą dirbo Panevėžio „Saulės“ gimnazijos mokytoju, Panevėžio apskr. pr. mokyklų instruktoriumi, Panevėžio vyrų gimnazijos vicedirektoriumi. Į pensiją išėjo 1934 m. kovo mėn. 1 d. gyveno Panevėžyje, Senamiesčio vienkiemyje.

Išleido daugiau kaip 40 knygų vaikams (slapyvardis *Svirno Žvynė*, *Matas Gojelis* ir kt.). Parašė eilėraščių, jų rinkinys „Kvietkelis“, išėjęs 1913 m. – pirmoji lietuviška vaikų poezijos knyga. Išleido apsakymų, scenos vaizdelių. Jiems būdingas vaikų gerųjų jausmų ugdymas, gamtos, tėvynės meilės motyvai, katalikiškas auklėjimas. Sudarė lietuvių ir kitų tautų žaidimų knygų, jose yra ir jo sukurtų. Išvertė ar laisvai perpasakojo kūrinių vaikams, kuriuos parašė Edmondas de Amičis, Hansas Kristianas Anderseną, Ivanas Kotliarevskis, Levas Tolstojus, Ivanas Turgenevas ir kiti rašytojai. Parašė atsiminimų (rankraštis). Jo rankraščių turi Lietuvos mokslų akademijos biblioteka ir Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas. (http://lt.wikipedia.org/wiki/Matas_Grigonis#cite_note-1 2011)

Elena Mezginaitė 1941 – 2005 m.m.

Lietuvių poetė, redaktorė, Studijavo žurnalistiką Vilniaus Universitete. Gimė 1941 m. Rokiškio rajone. Visas jos kūrybinis gyvenimas prabėgo Rokiškyje, Kupiškyje, ilgiausiai – Panevėžyje. Dirbo laikraščių „Tėvynė“, „Panevėžio balsas“, „Panevėžio rytas“ redakcijose, rašė „Jaunimo gretose“. Yra sukūrusi nemažai eilėraščių, gerai žinomi: „Lino žydėjimas“, „Provincijos tango“, „Šaltas ginklas“, „Melodija“. Yra išleidusi keletą knygų. (http://lt.wikipedia.org/wiki/Elena_Mezginait%C4%97 2011)

Trumpai tariant, E. Mezginaitės kūrybos svoris neatitinka jos recepcijos, ir tai gražiai sutampa su tos kūrybos autorės laikysena: nors ir nuolat vadinama garsiausia savo krašto poete, ji niekada nesijautė didelė poetė. Kai vienas žmogus Elenai pasakė: aš būsiu žvaigždė, o tu esi niekas, – ši atsakė: o man ir taip gerai... E. Mezginaitė mirė, būdama „niekas“, bet kaip turės nustėrti anas žmogus, po dešimtmečio sužinojęs, kad Elena buvo „kažkas“... (Elenos Mezginaitės fenomenas Valdemaras Kukulas 2010)

Užsklandai – nedidelė citata iš E. Mezginaitės dienoraščio: „Būti eiliniu žmogum – ar taip jau blogai?“ – Liudos žodžiai. / Gera ribotam, jei jis nejaučia savo ribotumo. Gera talentingam, jei

jis patenkintas savo talentu. Gera gražiam, jei jis mano esąs pats gražiausias“ (1969 m. birželio 5 d. įrašas).

Bernardas Bučas 1903 - 1979 m.m.

Būsimasis skulptorius Bernardas Bučas gimė 1903 m. lapkričio 18 d. Panevėžio apskrityje, Smilgių valsčiuje, Naurašilių kaime. Augo gausioje šeimoje, kurioje buvo dvi seserys ir penki broliai. Bernardas buvo vyriausias vaikas šeimoje. Jis mokėsi Smilgių pradžios mokykloje, vėliau Panevėžio vyrų gimnazijoje. Čia jam piešimą dėstė tuomet jau žinomas skulptorius Juozas Zikaras. Dar 1923 metais Bernardas Bučas pradėjo piešti iliustracijas vaikų laikraščiu „Žiburėlis“. Jis iliustruodavo ir liaudies pasakas. 1924 ir 1927 metais Pašto valdybos skelbtuose viešuose konkursuose premijuoti ir išleisti jo sukurti pašto ženklai. 1925 metais premijuotos ir išleistos apyvarton jo sukurtos lošiamosios kortos, kurios laikomos gražiausiomis to laikmečio kortomis. (Elena Markuckytė, Donatas Pilkauskas Bernardas Bučas: tarp akmens ir poezijos 2009)

Bronius Kutavičius 1932m.

Lietuvių kompozitorius. Gimė 1932m. rugsėjo 13d. Panevėžio raj., Molainių km. Mokėsi ir baigė Panevėžio muzikos mokyklos choro dirigavimo klasę. 1959-1964 m. studijavo Lietuvos valstybinėje konservatorijoje (dabar - Lietuvos muzikos ir teatro akademija), Antano Račiūno kompozicijos

klasėje.

Pirmieji stambūs B.Kutavičiaus kūriniai – keturių dalių „Divertismentas“, fortepijonui ir styginių orkestrui (1965), Simfonetė (1964). Juose kompozitorius dar nenutolęs nuo klasikinių tradicijų, bet jau ieško naujų harmonijos ir ritmikų priemonių.

Broniaus Kutavičiaus muzika nuolat atliekama įvairiuose festivaliuose Lietuvoje ir užsienyje: Varšuvos rudenyje (1978, 1983, 1987, 1990, 1991, 1994, 1997, 1999, 2002), Huddersfieldo šiuolaikinės muzikos festivalyje (1990, Didžioji Britanija), Strasbūro šiuolaikinės muzikos festivalyje Musica (1992), Mare Balticum (1992, Suomija), De Suite Muziekweek (1995, Nyderlandai), Wratislavia Cantans (1995, Lenkija), Vale of Glamorgan festivalyje (1996, Didžioji Britanija), Baltic Arts'96 (Didžioji Britanija), Probalтика'96 (Lenkija), Spitalfields festivalyje (2002, Didžioji Britanija), MaerzMusik (2003, Vokietija), Icebreaker II: Baltic Voices (2004, JAV), ISCM Pasaulio muzikos dienos Vilniuje (2008). 1998 metais Bronius Kutavičius kaip kviestinis kompozitorius dalyvavo "Music Harvest" festivalyje Odenzėje, Danijoje.

Gabriele Petkevičaitė – Bitė 1861 – 1943 m.m.

Rašytoja, publicistė, visuomenės veikėja Gabrielė Petkevičaitė gimė 1861 m. kovo 18 (30) dieną Puziniškyje (Panevėžio raj.) inteligentų bajorų šeimoje. 1908 m. gavusi „Vilniaus žinių“ kvietimą tapti redaktore, persikraustė į Vilnių. 1909–1913 m. dirbo dienraščio „Lietuvos žinios“ redakcijoje. 1911–1912 m. redagavo pirmąją lietuvišką pasaulietinio turinio laikraštį moterims „Žibutė“. Priklausė „Lietuvių mokslo draugijai“, skaitė paskaitas Vilniaus visuomenei.

Žurnalistinę Petkevičaitės veiklą nutraukė Pirmasis pasaulinis karas. Rašytoja grįžo į Puziniškį. Čia mokė kaimo vaikus, įsteigė šventadieninius kursus suaugusiems. Baigusi medicinos felčerių kursus Panevėžyje, gydė kaimo žmones, rašė „Karo meto dienoraštį“.

1919 m. direktoriaus Juozo Balčikonio pakviesta, pradėjo mokytojauti Panevėžio gimnazijoje. Dėstė lietuvių kalbą, pasaulinės literatūros istoriją, senovės istoriją, vokiečių ir lenkų kalbas. Nuo 1920 m. buvo renkama direktoriaus pavaduotoja mergaičių klasėms. 1919 m. gimnazijoje įkūrė „Žiburėlio“ draugijos skyrių. Į šią veiklą įtraukė mokytojus, miesto visuomenę.

1920 m. Petkevičaitė buvo išrinkta į Lietuvos Steigiamąjį Seimą nuo valstiečių sąjungos ir socialistų liaudininkų demokratų bloko. Kaip vyriausia Steigiamojo Seimo narė, pirmininkavo pirmajam jo posėdžiui

Kazys Naruševičius 1920

Gimė 1920 m. kovo 2 d. Panevėžio rajone, Dūdonių kaime. 1932 m. baigė Rėklių pradinę mokyklą ir įstojo į Panevėžio berniukų gimnaziją. 1939 m. surengė pirmąją parodą.

1940–1945 m. Vilniaus dailės akademijoje studijavo tapybą, Vilniaus universitete – lietuvių kalbą ir literatūrą bei meno istoriją. 1945 m. birželį–1946 m. sausį kalėjo KGB kalėjimuose, todėl studijų nebaigė.

1950–1968 m. dirbo dailės mokytoju Panevėžio miesto mokyklose, 1967–1990 m. Dailės mokykloje dėstė tapybą.

Nuo 1965 m. dalyvavo visose Lietuvos dailės mokytojų kūrybos parodose, 1966 m. pradėjo vadovauti meno mėgėjų dailės studijai „Spektas“. 1966–1989 m. K.Naruševičius buvo Tautodailininkų sąjungos Panevėžio skyriaus tarybos narys, 1964 m. priimtas į Lietuvos dailininkų sąjungą. 1992 m. įsteigė Marijonų dailės mokyklą (Panevėžio dailės studiją).

1997 metais K.Naruševičiui suteiktas nusipelnusio panevėžiečio, 1999 m. – Panevėžio miesto garbės piliečio vardai

Stasys Eidrigėvičius 1949 m.

Vienas žinomiausių šiuolaikinių lietuvių dailininkų, grafikas ir režisierius.

1968 m. baigė S. Žuko taikomosios dailės technikumą Kaune, 1973 m. – Lietuvos dailės institutą (J. Švažo mokinys). Nuo 1980 m. gyvena Varšuvoje. Nuo 1969 m. dalyvauja dailės parodose. Surengė daugiau, kaip 100 individualių parodų įvairiose šalyse; Lietuvoje – 1993 m., 1996 m., 2000 m., 2002 m., 2011 m.

Nutapė paveikslų, sukūrė grafikos kūrinių (ekslibrisų, plakatų, miniatiūrų, knygų viršelių). Iliustravo apie 40 knygų, daugiausia vaikams

Varšuvos teatre „Studio“ pastatė spektaklį „Baltas briedis“ (1993 m.). Kuria performansus, menines akcijas, instaliacijas („Kelias“ 1992 m., „Šulinys“ 1993 m., „Ratai“ 1995 m., „Erotikos“ 1997 m., „Lietus“ 2000 m.).

1991 rugsėjo 2 d. Čekoslovakijos paštas, ryšium su Bratislavos iliustracijų vaikams bienale, išleido pašto ženklą su Stasio Eidrigėvičiaus paveikslo „Pinokis“ reprodukcija.

Sukūrė unikalius dailės žanrus – kaukes ir vadinamuosius sielvartus (*smutki*). Kūrybos pagrindiniai motyvai – žmogaus vienišumas, susvetimėjimas, liūdesys, susimąstymas. Meninei raiškai būdingi grotesko, paradokso, absurdo elementai, realybės motyvams suteikiama metafiziškumo. Ryškūs gimtinės prisiminimai, vaikystės išpūdžiai, Lietuvos kaimo etnografinės realijos. Pelnė apie 40 tarptautinių apdovanojimų.^[1] 2008 m. St. Eidrigėvičius buvo įamžintas šalia Gdanskio filharmonijos esančioje Lenkijos žvaigždžių alėjoje: buvo paprašytas palikti joje metalinį rankos išpaudą. Japonijos Otaru mieste veikia jo vardo muziejus – „Hiroko Mori & Stasys Museum“. Jacquesas Debsas apie dailininką sukūrė vaidybinį filmą. (http://lt.wikipedia.org/wiki/Stasys_Eidrigėvičius)

Vytautas Mikalauskas 1954

Baigė Lietuvos konservatoriją: 1954 m. S. Vainiūno fortepijono, 1973 m. E. Balsio kompozicijos klasę.

1954–1973 m. dėstė Panevėžio muzikos mokykloje, 1961–1965 m. direktorius. 1972–1973 m. Biržų muzikos mokyklos, 1973–2000 m. Karoliniškių muzikos mokyklos (iki 1993 m. Vilniaus 5 vaikų muzikos mokykla) mokytojas, nuo 1995 m. vyresn. mokytojas. Koncertavo kaip solistas ir su ansambliais. Sukūrė apie 300 darbų.

„Katedra“, simfoninė poema simfoniniam orkestrui, vargonams, fortepijonui ir mušamiesiems, 1972 m.

„Ikaras“, simfoninė poema simfoniniam orkestrui, fortepijonui ir mušamiesiems, 1976 m.

„Dedikacija Eduardui Balsiui“, simfoninė poema altui, fortepijonui ir styginių orkestrui, 1984 m.

Baladė „Baltija – Tėvynės mano jūra“ mišriam chorui, fleitai, fortepijonui ir mušamiesiems, žodžiai: Eugenijus Matuzevičius, Vincas Mykolaitis–Putinas, 1971 m.

„Ąžuolų baladė“ sopranui, altui ir vargonams, žodžiai: Jonas Strielkūnas, 1975 m.

Poema Publicistinis vitražas mišriam chorai, 1985 m.

Poema kantata „Lopšinė gimtinei ir motinai“ 4 solistams, 2 deklamuotojams ir 3 chorams, žodžiai: S. Lygutaitė, Justinas Marcinkevičius, Jonas Strielkūnas, 1989 m., Pasaulio lietuvių kompozitorių konkurso Australijoje I premija 1990 m.

Ciklas „Mes tavo paukščiai“ moterų chorui, žodžiai: Stasys Žlibinas, 1980 m.

Styginių kvartetas, 1970 m., Sonata trimitui ir fortepijonui, 1977 m., Sonata baladė altui, 1978 m., Dvi sonatos klarnetui solo, 1981 m., 1984 m., Sonata fantazija birbynei, 1998 m., „Concertino“ 2 akordeonams, 1980 m., Baladė fantazija 2 akordeonams, 1980 m., Ciklas „Pavasario sugrįžimas“ 2 akordeonams, 2000 m., Variacijos akordeonui L„ėk, sakalėli“, 1989 m., Siuita „Sol Do Fa Do“ akordeonų kvintetui ir mušamiesiems, 1990 m., Siuita „Tėviškės keliais“ birbynei ir fortepijonui (1989 m.), „Concertino“ 2 fortepionams, 1998 m., „Gyvenimo švelnus prisiglaudimas“, vokalinis ciklas, žodžiai: Justinas Marcinkevičius, 1982 m., „Čia niekas nesikeis“, vokalinis ciklas, žodžiai: J. Krištolaitytė, 2001 m., „Snieguolė ir septyni nykštukai“, fortepioninė pjesė, 2000 m., Mano žaislai, fortepioninė pjesė, 2001 m., Ryto pasaka, fortepioninė pjesė, 2001 m. Chorai, dainos, pjesės įvairi instrumentams, ansambliams, muzika dramos, radijo spektakliams. Kūriniai neoromantinio stiliaus, lyriški, raiškios melodikos. ([http://lt.wikipedia.org/wiki/Vytautas_Mikalauskas_\(1930\)](http://lt.wikipedia.org/wiki/Vytautas_Mikalauskas_(1930)) 2011)

Salomėja Nėris 1904 – 1945 m.m.

Salomėja Nėris (Bačinskaitė-Bučienė) – iškiliausia Lietuvos XX a. poetė – didelio talento ir sudėtingo likimo literatūros klasikė.

Gimė 1904 m. lapkričio 17 d. Kiršų kaime, Alvito valsčiuje, Vilkaviškio apskrityje, valstiečių Simono Bačinsko ir Uršulės Žemaitytės-Bačinskienės šeimoje. Buvo vyriausia iš keturių vaikų. Gimtinės vaizdai, gamtos pajautimas turėjo didelės įtakos poetės kūrybai. 1912 m. pradėjo mokslus Alvito pradžios mokykloje, 1918 m. – Marijampolės progimnazijoje. Pirmuosius

eilėraščius sukūrė besimokydama Vilkaviškio „Žiburio“ gimnazijoje, kurią baigusi 1924 m. Salomėja Bačinskaitė įstojo į Lietuvos universitetą. Studijavo lietuvių literatūros istoriją, vokiečių literatūros istoriją, pedagogiką ir psichologiją. Studijuodama dirbo „Ateities“ žurnalo redakcijoje, dalyvavo ateitininkų, meno mėgėjų draugijos „Šatrija“ veikloje. 1927 m. išleistas pirmasis poetės eilėraščių rinkinys „Anksti rytą“, pasirašytas Salomėjos Nėries slapyvardžiu.

Baigusi universitetą, mokytojavo Lazdijų „Žiburio“ gimnazijoje, dėstė vokiečių kalbą. Pakviesta kairiųjų pažiūrų literatūros veikėjų, bendradarbiavo žurnale „Trečias Frontas“, kuriame paskelbė antiburžuazinį pareiškimą. 1931 m. išėjo antrasis Salomėjos Nėries eilėraščių rinkinys „Pėdos smėly“. Tų pačių metų pabaigoje poetė persikėlė į Kauną, pastovaus darbo neturėjo, vertė grožinę literatūrą iš vokiečių ir rusų kalbų.

1934 m. gavo mokytojos tarnybą Panevėžio valstybinėje mergaičių gimnazijoje, kur dėstė lietuvių kalbą ir literatūrą, vadovavo Meno kuopai, skaitė paskaitas jos nariams. 1935 m. išėjo trečiasis eilėraščių rinkinys „Per lūžtantį ledą“.

Panevėžyje artimai susipažino su skulptoriumi ir architektu Bernardu Bučiu. 1936 m. gruodžio 12 d. Paryžiuje susituokė. Grįžę į Lietuvą, įsikūrė Palemone, Kauno priemiestyje. Čia gimė sūnus Saulius. Nuo 1937 m. iki 1940 m. vasaros dirbo lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja Kauno III-oje valstybinėje gimnazijoje. 1938 m. išėjo poezijos knyga „Diemedžiu žydėsiu“, kuri buvo aukščiausiai įvertinta – Salomėjai Nėriai suteikta Valstybinė premija.

(Parengė Ina Aleksaitienė, S. Nėries memorialinio muziejaus vedėja)

Antanas Belazaras 1913 – 1976 m.m.

1962–1970 m. – Panevėžio muzikos technikumui direktorius, kurį laiką vadovavo muzikos kursų ir muzikos mokyklos moksleivių chorams, konsultavo Panevėžio rajono kaimų choras. Iš muzikos mokyklos dėstytojų ir moksleivių buvo subūręs kamerinį orkestrą.

Buvo Lietuvos kompozitorių sąjungos narys, parašė vokalinių ir instrumentinių kūrinių. Minėtina muzikinė komedija „Auksinės marios“ (1955 m.), kantata „Mylimai žemei“ (1957 m.), opera „Kupriukas muzikantas“ (1972 m.). Sukūrė muziką dramos spektakliams ir kino filmams, kūrinių fortepijonui, choro ir solo dainų, harmonizavo lietuvių liaudies dainų. (http://lt.wikipedia.org/wiki/Antanas_Belazaras 2011)

Mykolas Karka 1892 – 1984 m.m.

1903–1906 m. lankė Troškūnų pradžios mokyklą, vėliau pas vargonininką J. Balčiūną mokėsi muzikos. 1908–1912 m. vargonavimo mokėsi pas J. Lesnevskį, dirigavimo pas A. Vyležinskį ir teorinių muzikos disciplinų pas T. Bražį ir J. Kalinauską Vilniaus muzikos mokykloje.

Mokydamasis dainavo choruose, vargonininkavo, bendradarbiavo su J. Tallat-Kelpša, J. Žilevičiumi, L. Gira, Vaižgantu ir kitais lietuvių inteligentais. 1912–1913 m. vargonininkavo Traupio miestelyje, vėliau Panevėžyje. Pirmojo pasaulinio karo audros nubloškė į Peterburgą (1914–1918m.), kur 1915 m. subūrė „Spindulio“ darbininkų chorą, bendravo su Č. Sasnausku, A. Kačanausku, P. Adomavičiumi, K. Petrausku ir kitais lietuvių muzikais. 1918 m. grįžęs į Panevėžį, muziką dėstė gimnazijoje (1919–1944 m.), mokytojų seminarijoje (1927–1935 m.) ir amatų mokykloje (1938–1944 m.). Visur steigė muzikos būrelius, organizavo chorus ir orkestrėlius, rengė jų pasirodymus. Aktyviai dalyvavo muzikos ir dainos draugijos „Aidas“ veikloje. 1924 m. suorganizavo pirmąją Panevėžio miesto dainų šventę. 1926–1940 m. vadovavo „Dainos“ draugijos Panevėžio skyriui, statė muzikinius veikalus, vadovavo mėgėjų chorams, aktyviai dalyvavo Lietuvos muzikų draugijos veikloje. Chorus parengė 1924, 1928 ir 1930 m. visos Lietuvos dainų šventėms Kaune ir buvo 1924-ųjų m. šventės dirigentas. 1938 m. Klaipėdoje vykusiai dainų šventei parengė Panevėžio katedros 42 dalyvių chorą ir Panevėžio „Dainos“ draugijos 34 dalyvių chorą. 1939 m. apdovanotas „Šaulių žvaigžde“. 1940 m. suorganizavo Panevėžio muzikos kursus ir jiems vadovavo. Karo metais (1943 m. birželio 6 d.) Panevėžyje surengė dainų šventę. 1944–1960 m. buvo Panevėžio muzikos mokyklos choro dirigavimo ir kitų disciplinų dėstytojas, moksleivių choro studijos vadovas, 1944–1950 m. direktorius. Dėstė muziką ir dainavimą miesto pedagoginėje mokykloje, 1958–1962 m. vadovavo darbo veteranų mišriajam chorui. 1960–1975 m. buvo Panevėžio operetės teatro muzikos vadovas ir dirigentas. Jo iniciatyva pastatyta R. Planquette'o komiška opera „Kornevilio varpai“ (1960), J. Miltinio operetė „Čanitos pabučiavimas“ (1964), B. Gorbulskio operetė „Naujametinis karnavalas“ (1965), K. Millöckerio operetė „Gasparonė“ (1966), A. Riabovo muzikinė komedija „Vestuvės Malinovkoje“ (1967), D. Šostakovičiaus muzikinė komedija „Maskva – Čeriomuškos“ (1969), E. Skarpetos muzikinė komedija „Beprotnamis“ (1967) ir kt. M. Karka buvo Panevėžio miesto meno mėgėjų apžiūrų ir dainų švenčių organizatorius ir vyr. dirigentas. Sukūrė muziką S. Čiurlionienės-Kymantaitės, Molière'o, N. Pogodino dramos veikalams, operetę „Šviesutė“, operą „Miškelio pasaka“, muzikinį vaidinimą „Sniego karalaitė“, parašė dainų ir giesmių, harmonizavo liaudies dainų chorams. 1955 m. jam suteiktas nusipelnusio meno veikėjo garbės vardas.

